

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenredni ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, Inozemstvo Din 22.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213

Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

upravnništvo: Marjln trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znak za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

**Današnja številka
obsega 10 strani.
(Radikalni Glasnik.)**

Tisk in politična morala.

Leon Gambetta je nekoč dejal, da protifarška gonja ni nikakšno izvozno blago. Tudi v času, ko je Combes uprizarjal orgije, so se pametni Francozi spominjali resničnih in globokih besed, ki jih je izustil liberalni prvak Gambetta. Naš slovenski napredni tisk je — žal — zapadel ekstremu onega, kar je smatral Gambetta kot akcijom svoje politike. Monopoliziralo je borbo z mlino na veter, da narod ne bi videl velikih gospodarskih, socialnih in kulturnih problemov, ki niso pričačujemo rešitve v smislu zahtev moderne dobe. Povsem razumljivo je torej, da se je morala iz take mentalitete (ki ji manjka resnično dostojanstvo liberalizma) izcimiti prejšnje politične nemoralnosti prve vrste. Ta nemoralnost je vzklila v letih, ko so bili strelski jarki polni raztrganega človeškega mesa in ko je vojna špekulacija v ozadiju prvič okusila sadove propalih metod, s katerimi se je sistematično ubijala v ljudeh vera v nekaj lepšega, nekaj boljšega.

Svetovna vojna je brez dvoma povzročila ogromna opustošenja. Severna Francija nam kaže, da se morejo materialne razvaline obnoviti v razmeroma kratkem času. Strašno pa so posledice v moralnem pogledu. Povojna psihoza se reži izpod krinke krutega materializma, ona je tista moč, ki sugerira nezmožnemu štreberstvu solidno znanje, šarlatanu poštenost, narodom nekulturno prepoved, tisku pa, ki bi moral vsaj od časa do časa izpraševati vest takozvanega javnega mnenja, varanje širokih mas. Ali se zaveda slovenski napredni tisk, odnosno njega posestniki, da je danes rotacijski stroj podoben ogromnim možganom, s katerimi mislijo desetstotci ljudi naenkrat, skoro istočasno? Ali se zavedajo lastniki našega naprednega tiska, da so taki pojavi, kakor jih beležimo v »mladinskih« glasilih, dokument naše sramote, da so nekak testimonium paupertatis naše kulture? Ali res nimamo drugih skrbi, kakor organizirano borbo proti vplivu cerkvenih bratovščin, ko se oglašajo pred durmi velevažna vprašanja naše duhovne in materialne restavracije? Silna je odgovornost tiska pred narodom in človečanstvom. Gre za to, da se po svetovni vojni vzgoji generacija, ki se bo urila za plemenito tekmovalnost z drugimi narodi. V to svrhu je treba bolnemu narodnemu organizmu vbrizgavati zdravilni serum kreposti, prosvetljene samozvesti, ljubezni do domače grude.

Kaj pomagajo najhujše rodoljubne tirade, vsi oklici na zavest narodne omadine itd., ako pa se istočasno širi ogabna gonja, če procvita sovraštvo tam, kjer bi bila potrebna kooperacija in sožitje? Propast napredne misli v Sloveniji ni rezultat podvojene delavnosti duhovščine, marveč v veliki meri posledica taktike, katero so si prikovali napredne stranke. Najprej so poglajali ogromno večino slovenskega ljudstva v okrilje nasprotnega tabora, sedaj pa skušajo to večino privabiti nazaj z grožnjami, obrabljenimi lažmi, s podkupovanji in s sistematičnim zastripeljanjem doslej že čistih narodnih studentov.

Najbolj žalostno pa je to, da so izvestni slovenski listi postali orodje v rokah inozemskih bančnih koncernov. Tako daleč je padel nivo takozvanega naprednega tiska, da ga bodo dirigirali z Dunaja, Pariza in Frankfurt... Tega si slovenski narod ni zaslužil. Tisti, ki dnevno snubijo njegove simpatije, so v temeljiti zmoti, če mislijo, da se bo dal narod preslepiti. Slovensko ljudstvo je že toliko pošteno, da bo dosledno zavračalo vse »narodne« in »napredne« koncepcije, ki jih zagovarja inozemstvu zaslužena rotacija. Slovensko ljudstvo ni pripraven fundament za kip zlatega teleta.

Naša luka v Solunu.

Atene, 7. decembra. (Z) Službeni list objavlja konvencijo o svobodni ceni kraljevine SHS v Solunu.

Seja narodne skupščine.

Demokrati brez ljudskega zaupanja. — Brez-uspešni manevri opozicije.

Razvrstitev uradnikov. — Agrarna reforma in dobrovoljci. — Burni prizori v parlamentu.

Beograd, 7. decembra. (Z) Danes ob 10. uri dopoldne se je začela seja narodne skupščine. Na dnevnem redu je bil odgovor ministra agrarne reforme in ministra za šume in rube na interpelacijo poslanca g. Ajanovića in tovarišev o pašnjah v Bosni.

Po čitanju zapisnika je priobčil tajnik, da se je sestavil odbor za proučevanje uredbe o razvrstitvi uradnikov in da je bil za predsednika izvoljen g. Boža Maksimović, za podpredsednika g. Velja Popović in za tajnika g. Marko Petrović. Sestavil se je tudi odbor za brodarstvo in za grupiranje občin, kakor tudi za pomoč oškodovanim po poplavi v Hrvatski in Sloveniji. Nato se čitajo prošnje in pritožbe, na kar se preide na dnevni red.

Besedo dobi g. Ajanović, ki pravi, da se je v masah pojavila lakomnost za zemljo in da je nastalo ropanje in plenjenje zasebne imovine. Prva žrtev agrarne reforme je vprašanje kmetijskih odnosov v Bosni in Hercegovini. Lastniki so privolili v to, da se jim da odškodnina. Odškodnina se je dala v toliki meri, da je g. Uzunović izjavil, da ne odgovarja niti enoletnemu dohodku teh zemljišč. V nadaljnjem govoru povdarja govornik, da je agrarna reforma naperjena proti muslimanom.

Nato poda minister agrarne reforme g. dr. Milan Simonović kratko vsebino interpelacije in seznanil skupščino z dejstvi, potrebnimi za razumevanje tega vprašanja. Poda pravo stanje stvari in obrazloži politiko ministrstva agrarne reforme. Dokazuje, kako malo imajo muslimani pravice, pritoževati se proti temu delu. Citira tudi turške zakone in navaja, da smo našli to vprašanje nerešeno, ter izjavlja, da je odredil, da se upošteva neodoljivi značaj tega vprašanja. Nabo čita poročila o izvršeni delitvi in o nerazdeljeni zemlji ter povdarja posebno to, da so bili odnosi pravoslavni napravili muslimanom prej drugačni in da so jih odvrčali od izseljevanja. Naglašava pravico dobrovoljcev, ki so si jo pridobili z zaslugami za to državo. Med govorom g. Ajanovića in posebno med odgovorom ministra je

bilo mnogo medklic z ene in druge strani. Dvignil se je velik hrup, ropotalo se je po klopih in padale so gotove žalitve. Nato je govoril poslanec Vladko Ralić, ki se pritožuje, da dobrovoljci niso dobili zemlje, četudi so se borili za to državo. Navaja primer agrarnega delovanja v Subotici, kjer so se ugotovile nepravilnosti, ter zahteva, da se izjava agrarna reforma tako, da se bo dvignil naš dinar. Predsednik zaključuje sejo in določa nadaljevanje za popoldne ob 4. uri.

Beograd, 7. decembra. (S) Danes popoldne se je nadaljevala seja ob 4. uri. Vršila se je debata o interpelaciji Ajanovića in drugov. Govorili so gg. Hadži Kadić, Kobasica, Andrić, Čumišić, Dušan Subotić, Sretan Vukosavljević, Gostinčar, Kapetanović, minister za šume in rube dr. Milan Sršić in Alijanović. Med govori vseh govornikov je prišlo neprestano do burnih preprirov in medklic. To je bil v glavnem dan borbe med bosanskimi radikali in Spahovci. Govor ministra g. Sršića so prekinjali demokrati in Spahovci. Demokrati, ki uvidevajo, da na vsej črti izgubljajo zaupanje ljudstva, postajajo vsak dan agresivnejši. Tako je nocoj med šefom demokratske stranke in dr. Sršićem došlo do zelo burnih prizorov. Demokrati se čutijo krivce na kosu, ki je vladal v agrarni reformi. Zaradi tega so poskušali, da posledice tega kaosa pripišejo radikalom, a vse njihovo prizadevanje je ostalo brez uspeha. Ko je imel interpelant zaključno besedo, je skupščina odobrila z večino glasov delo vlade na izvajanju agrarne reforme v Bosni in naročila, da pristojni ministri v bodoče dele državna zemljišča, takozvane ispaše onim, ki imajo pravico na podelitev zemlje. Ob prijki glasovanja, ki je pričelo ob 9. uri, je opozicija zapustila skupščinsko zbornico, da bi tako povzročila, da bi vlada ne imela kvoruma. Toda kvorum je bil podan in predlog vlade za prehod na dnevni red je bil sprejet.

Beograd, 7. decembra. (S) Jutri se ne sestane plenum narodne skupščine, ampak bo prih. seja v ponedeljek.

Vladna koalicija z demokrati izključena.

Stališče džemijeta. — Nove možnosti.

Beograd, 7. decembra. (S) Džemijet, ki je dosedaj s svojimi 14 poslanci podpiral vlado, skuša v zadnjem času izkoristiti parlamentarno situacijo v svoje osebne in strankarske interese. Klub džemijetskih poslancev je sklenil, v odsotnosti nekaterih svojih članov, da do ponedeljka ne bo prisostvoval sejam skupščine in odborov. V ponedeljek bo imel klub sejo, na kateri bo odločil, da-li bo še vnaprej podpiral vladu v skupščini ali ne. Vzrok te spremembe v držanju džemijeta opravičujejo oni sami s tem, da jim vlada glede šerijatskih sodišč ni šla hitro na roko. Parlamentarni krogi ne pripisujejo posebne važnosti temu gibanju džemijeta. Neki ugledni radikal je izjavil vašemu dopisniku, da je radikalna stranka sposobna, da sprejme odgovornost za svoje državotvorno delo in jo nosi tudi sama, ako je potrebno.

Na vprašanje vašega dopisnika, da-li je mogoča koalicija z demokrati, vlada v radikalnem klubu skoro enodušno mišljenje, da bi vsaka kolaboracija z demokrati bila državi škodljiva. Neki drug radikal smatra z ozirom na to situacijo, da bi bilo mogoče sodelovanje s SLS, ako bi bili ti pripravljeni, da odstranijo osebne in pokrajinske interese in ako bi imeli za vse svoje težnje podlago »država nad vse«. Z ozirom

na ta preokret v parlamentarni situaciji more nastopiti tudi kriza vlade.

Preurejene vesti o rekonstrukciji vlade.

Beograd, 7. novembra. (B) V kulirjih narodne skupščine so se začele širiti vesti o predstoječi rekonstrukciji vlade. Po informacijah iz vladnih krogov so te vesti preuranjene in dasiravno bi bili razlogi, da se rekonstrukcija izvrši, ni sedaj primeren čas za tako akcijo. Odstavka ministra za zgradbe g. Uzunovića ne daje povoda za široko in radikalno izpremembo, kakor nekateri mislijo. Ta odstavka se smatra kot taktična poteza g. Uzunovića, da bi uvrstil svojo položaj v vladi in v klubu, in zato ji ni treba pripisovati večjega političnega značaja.

Beograd, 7. decembra. (S) Jutri dopoldne bo imel ministrski svet sejo. Na seji se bo razpravljalo o parlamentarni situaciji in se bodo ugotovili odnosi vlade in njen položaj v skupščini. Na tej seji se bo najbrž tudi odločila odstavka ministra za zgradbe g. Uzunovića. Jutri popoldne bo imel radikalni poslanski klub svojo sejo. Za to sejo vlada veliko zanimanje. Na tej se bo razen razpravljanja o parlamentarni situaciji določilo zakonodajno delo v parlamentu, pretresalo o izpremembah zakona o vojni odškodnini in o ostalih vprašanjih, ki bodo prišla na dnevni red.

Invalidsko vprašanje.

Beograd, 7. decembra. (S) Vaš dopisnik se je razgovarjal nocoj z ministrom socialne politike dr. Dušanom Pelešem. V pogledu invalidskega vprašanja je g. minister izjavil: Uvažujem vso težko bedo, v kateri se nahajajo invalidi naše kraljevine. Danes sem odredil, da se načrt invalidskega zakona, ki je izdelan po zaslišanju

predsednika invalidov o njih željah, še danes razmnoži, in jutri dopoldne ob približni ministrske seje ga razdelim članom vlade in v ministrskem svetu bom prosil, da se ta zakonski načrt čim prej prouči in predloži narodni skupščini. Za delo v skupščini bom zahteval, da se načrt zakona proglasi kot nujen. Moje prizadevanje, da se invalidom čim prej pomore, bo, tako se nadejam, venčano v atkem z uspehom.

Radičeve zveze z „makedonstvujušimi“.

Brezuspešni Radičevi poskusi. — Zanimive izjave.

Beograd, 7. decembra. (B) Povodom izjave Koste Todorova, bivšega poslanika na našem dvoru, o ponudbi Radića bolgarskim zemljoradnikom za vzajemno sodelovanje, se je obrnil urednik »Beogradskih Novosti« do Todorova, da mu da podrobnejša pojasnila.

Todorov je izjavil: Radić je napravil tri poskuse, da se nam približa. Prvikrat je poslal svoje ljudi k meni v Beograd, ko sem bil še poslanik. Izjavil sem tem posredovalcem, da sem bolgarski poslanik, akreditiran na dvoru Ni. Vel. kralja in bi mogel z Radićem razpravljati samo tedaj, ko bi on postal ministrski predsednik.

Drugi poskus so napravili radičevci v avgustu l. 1921. pri pokojnem Stamboliškem, ko je bival na Bledu. Posredovalec je bil nek Sokol, ki nam je izjavil, da je Radić pripravljen, da pride k nam na Bled, ali da se eventu-

alno sestanemo v inozemstvu na Dunaju.*

Tretji poskus je bil storjen v dobri srbsko-bolgarskega spora, ki se je nahajal pred Društvom narodov. Bil sem v Londonu in tam je prišel k meni neki intelektualac, ki se je hotel pogajati. Radićevemu odposlancu je rekel pokojni Stamboliški: Čudim se vašim idejam. Mi smo svobodna država, pa vendar zahtevamo ujedinenje, a vi ste ujedineni, pa iščete ločitev. Pokojnemu Daskalovu so rekli, da so se bolgarski zemljoradniki pregrešili nad Makedonci, in za to se jim je Radić ponudil, da bo sprijaznil Makedonce in zemljoradnike na neki novi podlagi. Daskalov je ta predlog najenergičneje odklonil. V tem se vidi, da je Radić bil v zvezi z makedonskim komitejem.

* Ta zadeva je v podrobnostih znana glavnemu uredniku našega lista, ki je imel tedaj razgovor s pokojnim min. predsednikom Stamboliškim. Razgovor je bil priobčen v »Slov. Narodn. Ured.«

Izid volitev v Angliji.

London, 7. decembra. (B) Dosedaj je znanih 250 volitvenih izidov in se je pokazalo, da so konservativci povsod imeli težke izgube, dočim so liberalci in delavska stranka imeli velike uspehe. Liberalci so dobili 70 mandatov, delavska stranka 24 in konservativci v celem 3 mandate v primeri s prejšnjim stanjem. Gotovo je, da vse te pridobitve gredo na škodo konservativcev, ki so tudi v onih volitvenih okrožjih, kjer so zmagali, izgubili zelo mnogo glasov. Po dosedaj znanih rezultatih je izvoljenih 111 konservativcev, 60 liberalcev in 78 pripadnikov delavske stranke. Razen tega je izvoljenih 7 nacionalistov. Rezultat iz ostalih 350 volitvenih okrožij bo objavljen jutri.

London, 7. decembra. (Reuter.) Na podlagi dosedaj znanih rezultatov volitev se lahko končno ugotovi, da je prišla vlada z ozirom na celokupnost opozicijskih strank v manjšino.

London, 7. decembra. (Reuter.)

Dosedanji izid volitev kaže, da so konservativci tako v mestu, kakor v podeželskih volitvenih okrajih poraženi. Liberalci so pridobili mnogo mandatov v podeželskih okrajih, kandidati delavske stranke pa v mestih. Glavnega govornika v kabinetu Lloyd Georgeja, Mac Cudya, je v Nord Hamptonu porazila kandidatinja delavske stranke.

London, 7. decembra. (W) Izid volitev ob 3. uri 45 minut popoldne: Izvoljeni so: 22 konservativcev, 125 liberalcev, 158 kandidatov delavske stranke in 10 neodvisnih. Med zopet izvoljenimi se nahaja zakladni kancelar Chamberlain in prvi lord admiralitete Amery.

London, 7. decembra. (Reuter.) Izid volitev ob 6. uri 30 minut: Izvoljenih je: 243 konservativcev, 138 liberalcev, 174 kandidatov delavske stranke in 10 neodvisnih, skupaj torej 565. Pridobitve liberalcev znaša 47, delavske stranke pa 43 mandatov, izguba konservativcev pa 88 mandatov.

Bolgarska ratificirala konvencijo z našo kraljevino.

Beograd, 7. decembra. (Z) Bolgarska vlada je ratificirala konvencijo, ki sta jih izdelali naša in bolgarska komisija. Te konvencije stopijo v veljavo z dnem ratifikacije. Vsled tega je minister zunanjih del Kalfov poslal prepis protokola vsem ministrom, da ga uveljavijo.

Zrtve narodnega radikalizma.

Beograd, 7. decembra. (S) Danes je dopotoval v Beograd minister za poljedelstvo in vode g. Miletić, ki je bil dva dni v Zaječaru in imel konference z radikali iz teh krajev, katere so se udeležili zlasti radikalni poslanci iz mest, v katerih so padle prve žrtve leta 1883. za triumi radikalizma v Srbiji. Kakor je znano, je bilo v Kraljevici l. 1883. ustreljenih nekoliko znamenitejših radikalov iz naroda. Ta dan je znan pod imenom »Timočka buna«. Konferenca je v prisotnosti ministra sklenila, da se na tem mestu postavi velik spomenik prvim žrtvam radikalizma. V to svrhu bo izbran odbor in sicer za predsednika g. Nikola Pašić, za podpredsednika pa g. Aca Stanojević, bivši predsednik narodne skupščine. Ta odbor bo izdal poziv vsem radikalcem v kraljevini Srbiji, Hrvatov in Slovencev, da s prispevki pomagajo postaviti ta spomenik.

Pomoč oškodovancem po poplavih.

Beograd, 7. decembra. (S) Danes je imel prvo sejo odbor za proučevanje zakonskega predloga o pomoči oškodovancem po poplavi v Sloveniji in Hrvatski. Za predsednika je izbran g. dr. Niko Subotić, za podpredsednika g. Gostinčar, za sekretarja pa g. Salih Bajić. Ta odbor bo deloval hitro, vse-kakor pa bo počakal povratka ministra, da bi ugotovil, na kakšno podlago se naj opira ta zakonski predlog.

Neresna ponudba ravnatelja „Slavenske banke“.

Država nima škode.

Beograd, 7. decembra. (B) Artilerijski tehnični oddelek ministrstva za vojno in mornarico objavlja preko dopisnega urada nocoj sledeči službeni komunikat: Med mnogobrojnimi ponudbami za vojaške nabave je bila tudi ponudba V. Gavrilovića, ravnatelja Slavenske banke, v početku meseca aprila t. l. Zaradi različnih državnih interesov v materialnem pogledu ter iz razloga, da se ne bi izgubljal čas in da se ne bi oviralo delo na spojitvi najprejnejše vojne opreme, je bila z Gavrilovićem sklenjena 10. aprila t. l. začasna pogodba s kratkim rokom 10 dni, v kateri bi moral ponudnik dokazati resnost svoje ponudbe s tem, da bi v roku 10 dni položil zakonito kavicjo. Ker pa ponudnik ni mogel izpolniti določenih pogojev pogodbe, niti ni mogel nuditi resne garancije v domenevanem roku, je pogodba postala neveljavna in se niso vodila več nikaka pogajanja z Gavrilovićem o tem vprašanju. To mu je bilo priobčeno službeno potom našega vojaškega odposlanca v Parizu. Država pri tem ni utrpela absolutno nikake materialne škode, a tudi v pogledu dela na izpolnitvi vojne opreme ni bila ovirana, ker je bil ponudnikom dan rok v celem 10 dni. V osebne razmere Gavrilovića in njegovega kompanjona Francoza o čemer se danes v javnosti piše, se naše ministrstvo za vojno in mornarico ni hotelo spuščati, ampak je na stavljeno vprašanje iz Pariza izjavilo, da ga ni sporna interesira.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Danes bomo tili«. Izven.
Opera: »Mignon«. Ljudska predstava.
Kino Matica: »Prodani mladeniči«.
Kino Tivoli: »Noč kraljice Isabeau«.
Kino Ideal: »Matija Sidoroff«. III. del.
Kino Ljublj. dvor: »Zgrešeno življenje«.

V nedeljo, 9. decembra v Ljubljani:

Drama: »Kar hočete«, ob 15. uri, ljudska predstava. — Ob 20. uri: »Osma žena«. Izven.
Opera: »Gospodski sen«. Izven.
Slov. marionet. gledališče: »Čarobna gosli«, ob 15. in 18. uri.
Kino Matica: »Prodani mladeniči«.
Kino Tivoli: »Noč kraljice Isabeau«.
Kino Ideal: »Matija Sidoroff«. III. del.
Kino Ljublj. dvor: »Patty-jevi svatje«.
Nočna lekarniška služba v Ljubljani:
Tekoči teden: lekarna Sušnik na Marjlnem trgu in Kural na Gospodarski cesti.

Bodoča politika Nemčije.

(Od našega berlinskega dopisnika.)
E. L. Berlin, 5. dec.

Pretekli petek je sklenila reparacijska komisija v lepi složnosti, da se odpošlje v razdrapano in na vseh vogalih razpadajočo nemško republiko dvoje preiskovalnih komisij. Prva, sestojeca iz 10 članov (po dva za vsako vele-stilo), se bo napotila v pragozdi finančnega položaja ter bo predložila ukrepe za sanacijo. Druga komisija pa ima nalogo, ugotoviti vsaj približno višino onih kapitalov, ki so jih Nemci izihotapili v inozemstvo ter jih, če le mogoče, zopet spraviti v domovino.

V Franciji in Angliji prevladuje mnenje, da je sanacija Nemčije brez ameriške pomoči nemogoča. Kaos morejo urediti le ameriški finančniki, ker imajo v rokah ključ do situacije v obliki ureditve medzaveznških dolgov. Konec vsakega modrovanja je, kakor v kakem metafizičnem sistemu, da pri-najamo vedno do skrajnih zahtev in predpostavk vseh za vse. Sanirani Nemčijo pomeni toliko, da je treba vzpostaviti plačilno sposobnost države. Plačilna sposobnost pa je vezana na ameriške kredite, na koncu pa je problem medzaveznških dolgov.

Ce bi Amerika pomagala, bi se problem poenostavil. K nesreči pa se Zednjene države ne bodo udeležile sanacije. Drugo vprašanje pa je: kakšna pooblastila ima preiskovalna komisija. Ali sme preiskati samo sedanjo plačilno sposobnost Nemčije, ne pa skupne višine njenega dolga.

Slednje vprašanje je treba na vsak način zanikati. Nemška obveznost je podana v londonskem dokumentu. Njeno omiljenje je odvisno od pristanka parlamentov vseh zaveznikov. Zahteva Amerikancev je jasna praktičnemu trgovcu, vendar pa ne računa s psihološkim stanjem ter z življenjskimi interesi onih dežel, ki zahtevajo od Nemčije reparacije. Treba je počakati, da se bo onstran Oceana porodilo spoznanje, ki ne temelji samo v ameriških, temveč tudi v evropskih interesih.

Vaš dopisnik je doznal, da je utemeljeno upanje glede uspeha obeh preiskovalnih komisij. Nemške politične stranke lahko danes izbirajo samo še med reakcionarnim diktatorjem, ali pa med sanacijo po avstrijskem zgledu. Stranke so izgubile zaupanje mas, ker niso znale v odločilnem trenutku napraviti reda. O diktaturi se je mislilo, da je kot stanje podobno vicam, skozi katere bo moral iti nemški narod. Ali to sredstvo je zelo nevarno. Preiskovalna komisija je uspešneje zdravilo, čeprav je izostal »šefzdravnik dr. Amerika«.

Düsseldorfska pogodba pomeni mnogo in je podobna glede pomena wiesbadenskemu dogovoru. V par tednih se bo pokazalo, kaj vse Nemčija premore. Poruhrje že gori in trepeče pod krčevitimi sunki dela. Največja kovačnica Evrope ima vzpostavljeno ognjišče. Industr. magnati so uvideli, da je konec velikih profitov in da se bodo morali zadovoljiti tudi z malim. Diferenca se bo stekala v blagajne reparacijske komisije. Lahko se reče: Francija, Belgija in Jugoslavija bodo v mesecu decembru 1. 1923 sprejele na konto reparacij več, kot v istem mesecu lanskega leta. Tako je bilo te dni samo enega dne odposlanih 23.450 ton premoga. Ta praktični uspeh je najljubša aktivna postavka nove akcije, ki jo je zasnovala reparacijska komisija. To je fundament, na katerem se bo po francoski koncepciji realizirala obnova Evrope.

Iz prosvetnega življenja.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.
DRAMA.

- 6. decembra, sobota: ob 3. uri popoldne »Danes bomo tičali«, veseloigra. Izven.
- 9. decembra, nedelja: ob 3. uri popoldne »Kar hočete«, veseloigra; ljudska predstava.
- Ob 8. uri zvečer »Osma žena«, veseloigra. Izven.
- 10. decembra, ponedeljek: ob 8. uri zvečer »Osma žena«, veseloigra. Red B.

OPERA.

- 3. decembra, sobota: ob pol 8. uri zvečer »Mignone«, ljudska predstava.
- 9. decembra, nedelja: ob pol 8. uri zvečer »Gospodsvetski sen«, izven.
- 10. decembra, ponedeljek: zaprt.
- Posetnike drame opozarjamo, da je danes, na praznik, samo ena dramska predstava, ki začne popoldne ob treh in sicer veseloigra »Danes bomo tičali«. Jutri v nedeljo sta pa dve predstavi in sicer ob treh popoldne veseloigra »Kar hočete« kot ljudska predstava, ob osmih zvečer pa zabavna francoska komedija »Osma žena« z Nablocko, Putatom in Rogozom v glavnih vlogah.

— Ljudska predstava v operi. Danes v soboto ob pol 8. uri zvečer se vzpiri kot ljudska predstava pri znanilih cenah opera »Mignone«.

— Ljubljanska opera. Gospodsvetski sen. Borno našo operno literaturo je plodoviti skladatelj Risto Savin pomnožil z novim delom, čigar snov je vzeta iz domače zgodovine. Sinoči je bila prva repriza. Zado-stuje za danes konstatacija, da je »Gospodsvetski sen« glasbeno upoštevanja vredno delo, za katerega se je ansambl naše opere

Spomenik ob severni meji.

Slovenci smo prišli zgodaj v sužnost in kakor je bila naša sužnost žalostna in temna, tako tudi nimamo spomenikov iz te žalostne dobe. Vsak narod se ponaša s spomeniki iz prošle dobe — le Slovenci smo revni. Kar je — so le žalostni spomini na nemško gospodstvo. Edina spomenika naše zlate svobode sta Gosposvetski prestol in knežji kamen, ki pa sta ostala, žal, izven naše države — v Avstriji. Tu pa tam vidimo še razvaline gradov, ki le potrjujejo žalostno usodo Slovencev v minulih stoletjih. Druhih zgodovinskih spomenikov Slovencev nimamo, izvzemši morda razna krajevna imena po sedaj ponemčeni zemlji, ki predstavljajo nagrobne kamne, velikemu delu našega plemena. Sicer smo tu in tam postavili skromen spomenik kakemu pesniku znanstveniku ali zgodovinarju, više se pa nismo povspeli.

L. 1918 je razpadla naša tlačiteljska Avstrija in prišlo je dolgo zaželeno ujedinjenje, prišla naša svoboda. Clovek bi pričakoval, da bomo Slovenci takoj važen dogodek s primernim spomenikom ovekovečili. Državni praznik je le plitev spomin. Kaj si bodo naši potomci mislili o nas?

Razpad avstro-ogrske monarhije je za vsakega avstrijskega patriota dan žalosti — a kljub temu se je ljudstvo zavedlo važnosti te dobe ter postavilo tik naše meje spomenike, ki jasno izražajo imperijalistične cilje nemškega ljudstva. Tudi Koroška dobi svoj plebscični spomenik in po vseh večjih krajih so postavili spomenike v vojni padlim vojakom. Korošci dobro umejo vzgojevalni pomen zgodovinskih spomenikov in ni se nam torej treba čuditi, odkod ta veliki lokalni patriotizem Korošcev. Slovenci pa nimamo nobenega zgodovinskega spomenika, ki bi kazal tako očito poznejšim rodovom velevažni dogodek našega osvobojenja. Kar zmore beraška Avstrija — tega mi ne zmoremo, ker se še vedno ne zavedamo važnosti dogodka, je to tudi kos slovenske kulture in naši potomci bodo iz tega lahko sklepali na višek kulture ob nastopu svobode in ujedinjenja.

Zato je akcija, ki jo vodijo rodoljubi v Guštanju, postaviti prihodnja leta v Guštanju Malgajev spomenik, zelo posrečena misel. Prebivalstvu Mežiške doline Malgaj ni samo — vojak Malgaj, ampak Malgaj je zanj nosilec — jugoslovanske ideje, nosilec svobode. »Malgajev odbor« v Guštanju je nabral dosedaj že lepo vsoto za spomenik, a večinoma le pri prijateljih pokojnega Malgaja. Toda vsota, ki se je zbrala, je za spomenik, kakršni bi moral biti tik meje z ozirom na neodrešene brate na Koroškem in v ožigled važnosti našega osvobojenja, gotovo premajhna. Ta spomenik mora biti naš drugi knežji kamen! Ker pa bo ta spomenik edini v Sloveniji, ki bo nas in naše potomce spominjal na žalostne in vesele dogodke sodobnega časa, zato naj bi poštvalnost društev in posameznikov za ta spomenik našla sirom Slovenije več odmeva. Vzraste naj čim veličastnejši spomenik ob severni granici, nam v ponos in pogum, našim nasprotnikom v strah, mladini za vzor, spomenik čuvar naše severne meje in živ propovednik uresničenja naših želj po zibelki slovenstva, po Koroški.

To bo pa le mogoče, ako ne bo zavednega Slovence, ki bi ne položil vsaj dinar za spomenik na severni granici, za Malgajev spomenik.

Ce se zanimате za dogodke onostran vaškega zvonika

in ste si svesti, da smo del živega telesa onstran Evrope, da živimo v mednarodnih zvezah, potem se gotovo ne boste ogrevali samo za večkrat precej kratkovidno domače cepčenje in neploдне prepire raznih lističev, temveč boste hoteli biti informirani tudi o vseh evropskih problemih.

JUTRANJE NOVOSTI

prinašajo dan na dan izvirne dopise stalnih poročevalcev ne samo iz domovine, temveč tudi iz inozemstva. V kratkem času svojega obstoja so postale »Jutranje Novosti« najbolje informiran slovenski dnevnik o tu- in inostranskih dogodkih, o domačem in mednarodnem položaju.

O raznih aktualnih prašanih vam ni več treba listati po tujih časopisih. »J. N.« prinašajo izvlečke francoskih, angleških, italijanskih, grških itd. časnikov in revij, tako da so tudi oni, ki ne znajo tujih jezikov ali ki nimajo prilike čitati tujih listov, natančno informirani o mišljenju evropskega časopisja.

»Jutranje Novosti« so, kar je za čitačajo občinstvo izredno važno, slovenski dnevnik, ki stoji na najbolj trdnih nogah in je nlegov obstanek popolnoma zagotovljen.

Kupite si parkrat »J. N.«, čitajte in primerjajte. Svesti smo si, da jih boste potem gotovo naročili, kajti brez njih sploh ne boste mogli več shajati.

„Zanimiva seja obč. odbora v Kranju.“

(Odgovor na »Jutrova« članek istega naslova z dne 4. decembra 1923.)

Na spodnji strani vsakega mosta pri Kranju se razprostira na desnem bregu, med strugo in državno cesto, t. zv. gašješka gmalna, ki je občinska last. Radi tega pašnika je v zadnjem času prišlo med meščanstvom do spora: dočim ga hoče večina prodati takorekoč za vsako ceno v industrijske namene — kupec so »Jugoslovanske česke tovarne bombažnih tkanin« — je minoriteta mnenja, da bi se lahko napravila boljša kupčija. Iskra tega spora je, kakor je v malih mestih že navada, v nadaljnjem poteku preskočila tudi na druga vprašanja, in difference so se končno poostrele tako, da se je manjšina obrnila do pokrajinske uprave za intervencijo. Prošnji se je ugodilo v tej obliki, da se je odredila revizija občinskega poslovanja po dveh odposlancih, in poročilo teh gospodov, ki je bilo dostavljeno županstvu, je bila glavna točka dnevnega reda občinske seje, o kateri poroča »Jutro«. Ali je bila seja, razun za Kranj in bližnjo okolico, res še za koga »zanimiva«, se z gospodom dopisnikom ne bomo prerekli. Zato bi mu tudi ne kalili veselja, da ne bi bilo treba v interesu objektivnosti pristaviti nekaj opazk. Poročilo namreč pred vsem ni popolnoma točno, da rabimo najmlajši izraz. Zaupnica, ki jo je izrekel »vodja opozicije« pri tej priliki k županu in ki je baje tako zelo presenetila občinski odbor, se je izrecno omejevala na blagajniško in uradno poslovanje, o katerega korektnosti nihče nikdar dvomil ni, ni pa veljala — in tudi to je bilo izrecno poudarjeno — stališču, ki ga baš v sporni točki (gašješka gmalna) in glede odprodaje občinskih zemljišč v obče zavzemajo k. župan in njegovi somišljeniki. Reklo se je torej sicer v zelo uljudni ali nič manj nedvoumni obliki, da na kak malverzacije ali kaj podobnega seveda nihče ne misli, ni se pa reklo, da se stiriha opozicija z gospodarsko politiko k. župana, temveč baš nasprotno. Na potu z Kranja v uredništvo »Jutra« so se pa vsi ti — na prvi pogled — prav bistveni pridržki izgubili, in če g. dopisnik tudi po tem pojasnilu iz »zaupnice« še hoče kovati kapital za g. župana, sicer ne verjamem, da bi bilo to po okusu slednjega, ali — nas dalje ne briga. To stvar naj opravi člankar z g. županom samim in mistificiranim uredništvom »Jutra«.

na pevca ga. Vilma Thierry-Kavčnikova in Marij Šimenc pod naslovom »Arija«, se vrši v nedeljo dne 16. t. m. ob 11. uri popoldne v Filharmonični dvorani ter obsega spored sledeče točke: 1. Uvodna beseda: dr. Pavel Kozina. 2. Anton Foerster: Arija iz opere »Gorenjski Slavček«, poje g. Marij Šimenc. 3. A. Thomas: Arija iz opere »Mignone«, poje ga. Vilma Thierry-Kavčnikova. 4. a) G. Puccini: Arija iz opere »Deklica zlatega zapada«. b) W. Kienzl: Arija iz opere »Evangelinik«, poje g. Marij Šimenc. 5. Rimski-Korzakov: Arija iz opere »Carska nevesta«, poje ga. Vilma Thierry-Kavčnikova. 6. G. Verdi: Duet iz opere »Aida«, poleta ga. Vilma Thierry-Kavčnikova in g. Marij Šimenc. Vstop je dovoljen samo učencem in učiteljem srednjih strokovnih in meščanskih šol ter članom vsiljšega šolskega sveta.

— Razpis nagrad za izvirne pesmi. — »Pevska zveza« v Ljubljani je razpisala na predlog svojega art. odseka za izvirne slov. mešane zborne 3 nagrade, in sicer eno za 2.000 K, dve pa po 1.000 K. — Skladbe naj imajo namesto skladateljevega imena geslo in priloženo zaprt pismo z geslom, v pismu pa naj bo natančni naslov skladatelja. Rok do 1. febr. 1924. Nagraje-ne skladbe izidejo v »Pevcu« in dobe še običajno nagrado. One pesmi, ki ne bodo nagrajene, bo porabilo uredništvo »Pevca« po možnosti in vrednosti in dobe običajno nagrado. Rokopise vrnejo samo na zahtevo. — Odbor »Pevske zveze« v Ljubljani.

— Uvod v umevanje umetnosti je naslov cikla desetih predavanj, ki jih priredi Umetnostno zgodovinsko društvo ob sobotah dne 15. in 22. decembra 1923, 5. 12., 19. in 26. jan., 9. in 16. febr. in 15. in 22. marca 1924. v zbornični dvorani ljubljanske univerze. Predavatelji so: dr. Iz. Cankar, dr. V. Molč, dr. Fr. Mesesnel in dr. Fr. Stelč. Vstopnice v predprodnj se dobe v prodalnih Nove založbe in Tiskovne zadruge.

Poročilo pa tudi v ostalem izveša k po-pravku. Spor se ne suče o tem, ali naj se Kranj industrializira ali ne, o tem istotako nihče ne dvomi, četudi se tisto polstoletno »hrepnenje« po industriji, ki o njem govorijo članki, morda ne bo za vse tako rentiralo, kakor kalkulira in propoveduje županov inimus, ki je pravni zastopnik kupca, občine in občinski svetovalec v eni osebi, in je zbog tega že odpu-stljivo, da se mu računji včasih ma'o zmešajo. O kakem načelnem nasprotstvu proti industriji, ki bi ga poročilo rado obesilo opoziciji z dobrim namenom, da tem bolj povzdigne t. zv. velikopoteznost večine, to-rej ne more biti govora. Kako neopravič-en je ta izpad, sledi pač že iz dejstva, da je med opONENTI tudi eden naših najuglednejših industrialcev, ki se mu od novih pod-jetij ni bati nobene konkurence, in je vrhu tega zvest pristaš ne morda t. t. NRS ali SLS, ampak JDS, čista rasa. In naj tudi z »Jutrom« opravi, ali je zaslužil ljubezni-vi opomin dopisnika. Sporno je edino vprašanje, ali so pogoj zadovoljivi ali ne, ob ka-terih naj se podjetju proda občinski svet. Vsa gašješka gmalna meri okroglo 140 tisoč kv. metrov. Ako bi šlo po namenih večine, naj se temu enemu kupcu odproda toliko, da bi občini ostalo le še 20 tisoč kv. metrov. Opozicija smatra že to za nedo-pustno, in sicer ne samo, ker bi na ta na-čin postala družba absolutna gospodarica malodane vsega, vsekakor pa najboljšega dela kompleksa, marveč tudi radi tega, ker bi se potem vsem našim domačim trgovcem in obrtnikom zadrnila možnost, da za svoja podjetja iz prve roke dobe prostor, ki postane brez dvoma prometna točka, ako tovarne prosperajo. Da se o tem da govoriti, je razvidno že iz tega, da je sedanji g. predsednik krajevine or-ganizacije JDS prišel pred zadnjo odproda-jo — stvar se vrši sukcesivno — k »vodji opozicije« in označil nameravano kupčijo na precej oster način, skoro nič manj oster, kakor takrat, ko se je v zasebno korist odličnega člana večine skušal izposlovati izbris nekega služnostnega rezerza, in se je g. predsednik tudi zatekel k »vodji opo-zicije«. Kar se tiče ravno omenjene zadnje odprodaje, je isti g. predsednik opozicije v razgovoru z »vodjo opozicije« naravnost objubil pomoč in glas, samo da se je iz ne-znanih razlogov »pravočasno premislil« — nočemo reči spokorni — in v odločilni sei pustil opONENTE na cedilu. Sicer je pa tudi iz nekega dobro nam znanega protokola razvidno, da družba sama ni reflektirala na več nego 50 tisoč m².

Manjšina pa misli, da se tudi pri dolo-čtvi cene ni zadostno varoval občinski in-teresi. Industrija je gotovo lepa in koristna reč, ali, nadzemosko bitje pa tudi ni, marveč gre za prav profanim dobičkom, ki se ste-ka v privatni mošnjček in v našem slučaju, po zatrevanju njenih protektorjev, celo v zelo dobro podprt mošnjček. Če so pa domači lesni industrialci Dolenc in Hain-rihar za občinski svet v neposredni bližini bodočih tovarn plačali po 200—400 K m² — ali je res naglavni greh, da sedaj skuša doseči opozicija gotovo ne zgornjih cen, malo več pa vendar, nego pet kron za kvadratni meter, kakor hoče oktroirati ve-čina in kar je zastopnik glavnega akcija-riarja dr. Stein sam označil za predvojno ceno?

Ni torej tako hudo, če se stvar motri objektivno in ne v prepričanju lastne nezmožljivosti. Da se dalje opozicija lahko sklicuje tudi na nekatere pomanjklivosti postopanja, preskočimo. — In da bi bil Kranj že radi pogajanj o višjih cenah v nevarnosti, da ne dobi tovarn, bodete od-raslemu človeku tudi težko dopovedati. — Ravno če se je podjetniku objubljalo dru-godi še več beneficij — zakaj ni šel tja? Da bi se samo naši večini na ljubo in ad maiorom Carniolis gloriar odrekli ugod-nostim v Mariboru, Beogradu itd., s kateri-mi so nas plašili, le malo prehuda špekula-cija na naivnost, moral je torej imeti že še druge razloge. Če kaj — so takl malo prepričevalni argumenti in uprav vsiljivo forsiranje transakcije sili in je silijo opo-zicijo k skrajni opreznosti. Sicer pa upa-mo in iskreno želimo, da se od svoje strani ne otežimo kompromisi, smo se omejili na to, kar je napram »Jutrovemu« poročilu sa-moobsebi umevni akt samoobrambe.

Iz boljševiške Rusije.

Boljševiška cenzura.

Rusko emigrantsko časopisje se prito-žuje, da boljševiki perlistirajo pisma, ki jih begunci pošiljajo iz Nemčije, tako da ima n. pr. pismo, poslano iz Berlina v Pra-gu, žig Moskve. Zdi se, da je to perlistira-cijo dovolila Nemčija, ki dobi zato od boljševikov zanjo zanimive podatke.

Vstopnica za cel ciklus stane za člane Umetnostno zgodovinskega društva 60 Din, za nečlane 100 Din. Vstopnice za posamez-na predavanja se bodo dobile pri vходу, v kolikor bo dopuščal prostor, po 12 Din.

— Slovensko marionetno gledališče v Mestnem domu. V nedeljo 9. decembra uprizori marionetno gledališče »Čarobne gosli«, pravilnično igro v 4 dejanjih z god-bo, petjem in plesom. Igro je spisal lutkovni klasič Franc Pocič, ki je pisal sploh naj-boljšee igre za lutke. — »Čarobne gosli« je igralo marionetno gledališče od njegovih usta-novitvi kot otvoritveno predstavo, pa se jih je na novo nastudiralo in izpopolnilo ter vzelo v letošnji repertoar že zategadelj, ker hoče gledališče baš s to igro proslaviti bliž-nji jubilej sote predstave. V soboto na praznik je gledališče zaprt.

— Borba za samoodredjenje naroda od T. G. Masaryka je izšla. U njoj su prika-zani uzroci svjetskog rata, narodnosni prin-cip, istočno pitanje, a svršava s prikazom demokratskog mira i njegovih uvjeta. Kni-ga obuhvaća preko 132 stranice, štampana je na finom papiru, sa slikom i autogramom autora, a ciena joj je Din 25.—. Poštari-na zasebno. Dobiva se kod Nakladnog odje-la Zagreb, Mošinskoga ul. br. 6 i u svim ve-ćim knjižarama.

— Stojanović Aleksander, Kumanovska bitka. 1924. Založila Tiskovna zadru-ga v Ljubljani. Cena s poštnino 31 dinarjev. — Za naročnike s poštnino vred 26 dinarjev. Bitvi načelnik štaba dravske divizijske oblasti, podpolkovnik Aleks. Stojanović, objavlja svoje zanimivo predavanje o pred-zgodovini, poteku in pomenu Kumanovske bitke, s katero je bila 1. 1912 turška moč na balkanskem polotoku zlomljena, kršćanskim državam zagotovljena zmaga v balkanski vojni, ter položen temelj naši jugoslovnski državi. Brošura, ki je pisana strokovnolako, sta prideljana dva zemljevida. — Tiskovna zadru-ga jo izdala v prav lični obremi.

Lov za našim državljanstvom.

Maribor, 7. dec.

Kratka odredba, da se morajo odpu-stiti vsi nepotrebiti inozemci iz državnih obratov prejšnje Južne železnice je zadelo našo veliko delavnico na koroškem kolo-dvoru kakor ogenj sršenovo gnezdo. Ta delavnica je bila v prejšnjih avstrijskih ča-sih glavna opora nemškega Marburga, pa tudi po osvobodjenju je ravno ona dajala Mariboru glavno podlago mešanega mesta. V raznih oddelkih te delavnice so se skrivali kot »nenadomestljivi strokovnjaki« naj-bolj zagriti sovražniki našega naroda in naše države. Naš kruh so jedli, in ni jim dišalo vrniti se preko Špilja tjakaj, kamor jih je vlekle srce, našega državljanstva pa večinoma niso marali. Čemu tudi? Ali ni lepše prejemati od naše države vse ugodno-sti, državi pa ničesar nuditi? Mislili so pač, da bo ostalo vedno tako, in so se s svojim tujim državljanstvom celo javno hvalili. Udarci, ki je prišel z nepričakovano novo odredbo, je zadel v živo. Ošabna in zagri-zena gospoda je kar čez noč postala krotki in pohlevna in teka sedaj od Poncija do Pi-lata, proseč pomoči in sveto zatrujajo svojo vdanost do Jugoslavije.

Zadnje dni ima policija vse polno dela. Obiskujejo jo vsi ti železniški delavci, tui državljanj, iščoč razna npravstvena spriče-vala itd., ki so potrebna za kompletiranje prošnji za podelitev našega državljanstva. Vsi ti prosilci, med katerimi je vse polno takih, ki so bili že večkrat kaznovani, so skrajno pohlevni in »lojalni«. Kako si misli-jo ti ljudje pridobiti državljanstvo, nam pa ni znano. Opcijski rok je že davno pote-keel in optirani ni več mogoče; zakona o po-deljivanju državljanstva pa sploh še nima-mo! Bojimo se, da se bo tem tujcem, veči-noma nam skrajno neprijaznim, podelila ka-kak izredna milost glede sprejema v naše državljanstvo in da bo umestna in skrajno potrebna odredba o odpustu tujcev ostala zopet samo kos papirja. To se ne sme zgo-diti! Ljudi, ki so bili naš najhujši nasprot-niki in ki naj ravnajo radi tega našega držav-ljanstva niso hoteli, ne rabimo. Kdor do danes ni poznal in priznal naše države, te-ga tudi država ne sme poznati in priznati, kajti kakor hitro bi ga priznala in bi bil zo-pet varen, bi zašel zopet rovariti naprej po svoji stari navadi. Edina izjava naj bi se napravila morda pri onih, ki so sicer res tuji državljanj, so pa zavedni Slovenci in si našega državljanstva zato še niso pri-dobili, ker so prišli v našo službo potem, ko je optcijski rok že potekel, ali pa so iz kakega drugega tehnege vzroka že do da-nes ostali tuji podaniki. Teh je skrajno ma-lo in še pri njih bi bilo treba preiskati vsak slučaj posebej.

Napaka, katero so storile naše oblasti takol po osvobodjenju s tem, da niso očistile delavnice Južne železnice in ki se je v teh petih letih svobode že večkrat kruto mašče-vala, se mora sedaj popraviti. Umestna od-redba o odpustu tujekmskih nameščenecv se mora izvesti brez sentimentalnosti. V naše obrate spada naše delavstvo. Koliko naših obrtnih delavcev je danes brez pra-vega zaslužka in že komaj čakajo, da bi se jih sprejelo v delavnico, medtem pa sede tuji še vedno na svojih mestih in vzpirja-jajo divji lov za naše državljanstvo. Goto-vo moramo priznati, da vseh tujcev in vseh tujerodnih ljudi, posebno profesionistov gotovih strok, ne moremo naenkrat nado-mestiti z našimi ljudmi, treba pa je vsaj en-krat začeti. Če bi se bilo začelo v tem pravcu delati pred petimi leti, takol po osvobodjenju, bi danes tudi v Mariboru v marsikaterem oziro bilo drugače kakor ja.

Komunistična stranka v Rusiji.

Komunistična stranka, ki ima vladu Rusije v rokah, je štela leta 1920, ko je bila še na vrhuncu svojega procvitaja, 600.000 mož. Od leta 1921 dalje pa se je pričelo število pripadnikov boljševiške stranke zmanjševati. Gospodarski položaj, do kate-rega je privedel Rusijo boljševiški režim, je postal nevzdržen. Vstala mornarjev v Kronštadu je bila zadušena s tako brutal-nostjo, kakor protirevolucije. Zato so se začeli od leta 1921 dalje kmetje in delavci odtuvelati boljševiški stranki in kmetie, ki so jih oropale boljševiške čete, so postali najsrdečiji sovražniki boljševikov. Istočasno pa je pričela komunistična stranka čistiti svoje vrste, kajti v njo je prišlo mno-go elementov samo radi materielne kori-sti. Iz stranke je bilo izključenih 22% dote-danih komunistov, toda niti to ni izboljšalo osebnih sestave stranke, ki jo tvorijo po ve-čini še vedno prejšnji kaznjenci, tatovi in morilci. Leta 1921 je bila komunistična stranka v Rusiji le še 400.000 mož. Toda nekateri komunisti so sami trdili, da je to število pretrgano in da število komunisti-čnih pristajev v Rusiji ne presega 250—300.000 mož. Potemtakem to število komu-nistov ne dosega, če cenimo število od-raslih ljudi v Rusiji na 65 milijonov, pro-centualno niti pol % prebivalstva, to je na vr-kih 217 prebivalcev pride po en komu-nist. Zinovej sam je priznal, da se šte-vilno komunistov vedno zmanjšuje, in da so pravi in zanesljivi pristajši boljševiške vlade le oni komunisti, ki so bili pristajši stranke že prej, predno se je polastila vlade.

Strankin odbor šteje med komunisti le 56% delavcev; po poročilu delavske opo-zicije v Internacijski je od komunistov le 40% delavcev, 60% pa je uradnikov, usluž-bencev in drugih inteligentov. Tako je n. pr. med 21.000 delavci, ki sedaj še delajo v 21 tovarnah v Petrogradu, samo 566 komu-nistov; delavski razred v Petrogradu pa je najbolj komunističen! Po vsej Rusiji je le 1.5% delavcev komunistov, ki pa so že vsi prenehali materialno delati, ker so po-stali člani raznih odborov, uslužbeni itd.

Inozemske novosti.

— Vsi gostje milijonarj. V Granadi v Španiji visi zunal na baru San Regio sle-deči napis: Todos los clientes de esta casa pueadan ser millonares, to se pravi: Vsi gostje te hiše lahko postanejo milijonarj. Zadolovni Španci hodijo v ta bar, popijejo kozareček za eno peseto in dobijo pri plače-vanju od natakarija zastoni en nemški pri-stni bankovec za en milion mark.

— 22.165 mirovnih načrtov. Ameriški milijonar E. W. Bock je razpisal nagrado 100.000 dolarjev za najboljši praktično izvedljivi načrt, kako odpraviti vojno s sve-ta. Iz 19 držav je dobil 22.165 teh mirovnih načrtov in posebej sestavljena komisija jih že mesec dni preiskuje, da naide najboljšega, toda pred koncem januarja z delom ne bo gotova.

Dnevne novosti.

— Prihod ministrov v Ljubljano. Danes v soboto ob 10. uri 42 minut se pripeljeta iz Beograda z brzovlakom minister notranjih zadev g. Milorad Vujić ter minister za javne zgradbe g. Sava Trilović, da se na licu mesta uverita o elementarni poplavi v Sloveniji, ter da se s strani vlade podvzamejo vsi potrebni koraki za prvo pomoč prizadetim krajem.

— Rdeči križ za škodovance po poplavi. Glavni odbor Rdečega križa je sklenil, da se podeli prva pomoč škodovanim po poplavi v Zagrebu in Ljubljani ter se je votalo v to svrhu 50.000 Din, razen tega pa je društvo poslalo večjo količino oblike in perila.

— Odlikovanja. V prosvetnem ministru pripravljajo nov ukaz o odlikovanju večjega števila predsednikov in drugih članov šolskih odborov, ki so se posebno trudili za obnovo in ureditev šol.

— Nacionalizacija Portland-Zement-fabrik A. G. Lenzenfeld (Dovje). Kakor izvemo, se je Jadranski banki posrečilo združiti v svojem koncernu nadpolovično večino delnic te dosedaj nemške delniške družbe, ki ima še vedno svoj sedež na Dunaju. S tem je to podjetje prešlo v jugoslovenske roke, vendar česar bo tudi mogoče prenesti sedež družbe v našo državo in bo odpadel vzrok nadaljne sekvestracijske uprave te cementne tvornice.

— Amnestija. Z ozirom na zadnjo amnestijo voljni begunci je ministru vojne in marinarstva podaljšalo dobo, v kateri naj se vrnejo vsi begunci, ki hočejo biti deležni amnestije, do dne 21. januarja 1924.

— Železniški promet Ljubljana—Jesenice. Inšpektorat državne železnice v Ljubljani objavlja: Da se pospeši popravilo razdrte proge med postajama Kranj in Podnart, se odpoveva na progi Ljubljana—Jesenice do nadaljnega s pričeni 8. decembra t. l. vlak št. 914, ki odhaja iz Ljubljane gl. kol. ob 11. uri 25 min. in dohaja na Jesenice ob 13. uri 35 min., ter vlak št. 913, ki odhaja iz Jesenice ob 10. uri 10 min. in dohaja v Ljubljano gl. kol. ob 11. uri 57 min. Večerni vlak št. 918, ki odhaja iz Ljubljane gl. kol. ob 18. uri 55 min., vozi se do Kranja in se vrača kot vlak št. 917 v Ljubljano gl. kol., kamor dohaja ob 21. uri 45 min.

— Odprava nekaterih zemljemerskih okrajev. Finančno ministru je sporazumno s pokrajinsko upravo in oddelkom ministru pravde v Ljubljani odločilo, da se priključijo logaški zemljemerski okraj zemljemerskemu okraju ljubljanskemu I. Davčna okraja marenberški in prevaljski zemljemerskega okraja slovenjegraškega se priključita zemljemerskemu okraju mariborskemu, davčni okraj slovenjegraški pa zemljemerskemu okraju celjskemu. Metliški in črnomaljski zemljemerski okraj se priključita zemljemerskemu okraju novomeškemu. Litljski zemljemerski okraj se priključijo zemljemerskemu okraju ljubljanskemu II., davčni okraj velikaški pa se odcepija od zemljemerskega okraja ljubljanskega II. ter se priključijo zemljemerskemu okraju kočevskemu. S tem so uknjeni zemljemerski okraji logaški, slovenjegraški, metliški, črnomaljski in litljski.

— Umetniki na delu. Danes ne pride več v zgradbo, če želiš naročiti kak lep božični dar. Zadoluje dopisnica, s katero javiš na adresu S. U. J. O. U. (Ljubljana, Tehn. srednja šola), da želiš naročiti kak umetov iz katesribodi panoge slikarske dekorativne ali kiparske umetnosti od malega ex-librisa do velike stropne slike, od male plakete do spomenika itd., in promptno dobiš v odgovor imena in adrese onih slovenskih umetnikov, ki so voljni takoj priti za izvršitvijo takih del. Taka dopisnica stane samo 50 para, zatorej kar poizkusi. Odgovarjalo se bo seve samo resnim reflektantom.

— Tramvajska statistika. Prometno ministru je izdelalo statistiko tramvajске prometa. Po tej statistiki se prodaja naših državni dnevno nad 50 tisoč tramvajskih kart. Meseca oktobra je bilo po vseh tramvajskih progah v naši državi prodanih nad dva in pol milijona tramvajskih vozovnic.

— Razpis tajniške službe. Za občino Globoko pri Brežicah se išče izurjen občinski tajnik, ki mora biti vešč slovensčine v govoru in pisavi, čililni in vsem pisarniškim poslom. Svojeoročno pisane prošnje v prepisu v cililni naj se pošljejo z navedbo poglavlja najkasneje do 15. januarja 1924 občinskemu uradu v Globokem.

— Razpis službe na meščanski šoli v Mariboru. Višji šolski svet razpisuje na deklisli meščanski šoli II. v Mariboru v stalno namestitve službo strokovne učiteljice za I. skupino in za srbski ali hrvaški jezik, odnosno za I. ali II. skupino višje pedagoške šole v Zagrebu. Redno opremljene prošnje naj se pošljejo mestnemu šolskemu svetu v Mariboru najkasneje do dne 10. januarja 1924.

— Razpis učiteljske službe. Okrajni šolski svet v Novem mestu razpisuje učiteljsko mesto v stalno namestitve na štiri-razredni osnovni šoli v St. Petru pri Novem mestu. Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po predpisani službeni poti pri okrajnem šolskem svetu v Novem mestu do dne 10. januarja 1924.

— Preizkušnje iz državne računske slova. se začne v zimskem terminu v sredo dne 2. januarja 1924. Prosilci naj vložijo svoje pravilno opremljene in kolkovane prošnje do dne 17. decembra t. l. pri predsedniku izpraševalne komisije za državno računovodstvo v Ljubljani. Prošnjam je priložiti krstni list, izkaz o poklicu, eventualno tudi zrelostno izprave, in če je bil prosilec študent dveh semestrov predavanj iz državne računske slova, potrdilo univerze. V prošnji je navesti tudi vire, ki se jih je prosilec posluževal pri učenju.

— Dražba lova. Dne 21. decembra se bo oddajal v občinskem uradu mesta Ormoža na javni dražbi v zakup lov mestne

občine ormoške za dobo od dne 21. decembra 1923 do dne 30. junija 1928. Nezajamčena površina tega lovišča znaša 583 ha izključna cena pa je določena na 300 Din. Dražbeni pogoji se lahko pogledajo vsak dan ob uradnih urah pri okrajnem glavarstvu v Ptuj.

— II. veliki ples juristov pod pokroviteljstvom gospe dr. Majaronove in častnega dmskega komiteja se je vršil sinoči v okusno opremljeni veliki dvorani hotela Union. Ples je priredilo društvo slušateljev juridične fakultete v Ljubljani v korist svoje strokovne knjižnice. Prireditelj je bila prvotrazredna. Vabilom se je odzvalo čilo povablencev ter je zavladoval v plesni dvorani in stranskih prostorih takoj spočetka zelo familiarni razpoloženje. — Te pivovrsne prireditve so se udeležili med drugimi tudi g. dvorni svetnik Kremenšek kot zastopnik pokrajinske uprave, g. dr. Majaron, naš zvesti prijatelj, zastopnik ministru pravde, univerzitetni profesor g. dr. Škerlj, rektor univerze kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani g. univerzitetni profesor dr. Kidrič, univerzitetni profesor g. dr. Pitamlic, generalni konzul češkoslovaške republike g. dr. Otokar Beneš, zastopnik generalnega konzula avstrijske republike g. konzul dr. Troil. — Celotna prireditelj je potekla izredno animirano ter jo bodo brezdvomno obdržali vsi udeleženci v trajnem spominu.

— Pregled gozdov v Sloveniji. V ministru za šume in rudnike je imenovana posebna komisija, ki bo imela nalogo, da v najkrajšem času pregleda gozdne komplekse v Sloveniji in sestavi natančno poročilo o stanju gozdov v Sloveniji.

— Za pitno vodo v Dalmaciji. Ministru poljoprivrede in vode je na predlog generalne direkcije voda stavilo v svoj proračun za leto 1924 tudi vsoto 4 milijone dinarjev, s katerimi se bodo v prvi vrsti zgradili vodnjaki in vodovodi v Dalmaciji, kjer vlada veliko pomanjkanje zdrave pitne vode.

— Porotne obravnave v Ljubljani. V pondeljek dne 10. decembra se prično pri dež. sodišču v Ljubljani porotne obravnave. Kot smo že svoječasno poročali, se vrši prva obravnava proti mizarju Stefanu Cigliću iz Kranja, ki je obtožen, da je ustrelil dne 3. nov. 1918 v Trstu 76letnega starčka Orlanda. Naletel je na moža na svojem, od mesta dodeljenem mu zemljišču, ko je nabiral travo za zajce. Mož je dobil tri strele in je že drugi dan v bolnišnici umrl. — Zanimiva bo druga obravnava in sicer proti Petru Petroviću, doma iz Sokoline v Bosni. Ta pa je obtožen, da je meseca januarja tudi se leta 1918 zabil med pretepom v kavarni »Ilirija« v Ljubljani kavararja Miksa z bajonetom v hrbet tako, da je Mikec vsel izkrevavljenja umrl. — V torku pa se vrši obravnava proti Angeli Dolenc iz Senične, ki je, kot smo že svoječasno poročali, zadušila novorojeno deklico s kocom in skrila truplo na podstrešju v slamo.

— Slovenec ponesrečil v Zagrebu. V četrti zvečer, ko se je vračal Franjo Ogner, rodom iz Maribora, iz delavnice državne kolodvoru v Zagrebu, ga je na prehodu čez železniški tir zgrabila lokomotiva in vrgla po tleh, vsled česar je prišel pod kolesa, ki so mu odtrgala levo nogo v stegnu in zlomila desno nogo pod koleno. Zmoglijo ima tudi levo roko in je zadobil tudi po celim telesu laže in težje poškodbe, da je njegovo stanje brezupno. Prepeljali so ga v bolnišnico in uvedli preiskavo, kdo da je kriv njegovi nesreči.

— V St. Vidu nad Ljubljano je bilo ukradenko Gospodarski zadrugi iz veže posetnice Neže Babnikove z električnega stroja francoski ključ, 2 pili, velika očala, 2 jekleni rezil in vrš s 5 kg strojnega olja in skupni vrednosti 500 Din.

— Nesreče pri delu. Pri žagi v Soteski je udaril konj voznika Jožeta Prezlja po obrazu in ga je tako poškodoval, da so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

— V tovarni »Titan« v Kamniku je padel delavec Stankoto Logarju na glavo železen drog in ga težko poškodoval. — Na Gorjančevem lesnem skladišču v Kranju si je izpahnil delavec Janez Gros desno roko. — Lesni delavec Jožef Marks pri Vodniku v Mariboru se je usekal v desno koleno. — Delavec Matija Arnuš pri tvrdki Matzun si je poškodoval desno pleče. — Sodar Anton Glazar pri prvi ljuboslovski alkoholi družbi v Ptuj je padel v vročo skuhano silivo maslo in se težko opeknel po levi nogi. — Kovaški vajenec Ignac Šimenjak pri Jožetu Bešvilu v Trgovici si je zmečkal pri vrtnem stroju levo roko. — Pri spravljanju hlodov pri gozdnem uradu barona Borna v Trzinu se je ponesrečil drvar Janez Mikeli. Padel mu je hlood na levo roko in mu jo zmečkal. — Pri brušenju železa si je poškodoval v mehanični delavnici Miroslava Marušića na Vrhniki vajenec Ivan Masten desno oko.

— Novomeške novosti. Naraščanje vode. V sled vednega deževja so narasle vse vode, in Krka je zopet poplavila bližnje vrtove. Če ostane tako vreme, dobimo novo veliko povodenj, ki bo uničila še to, kar je prva pustila. — Pri zadnji povodnji je preplaval potok most pri Stopičkih Črmošnjicah. Dva vola sta šla tja pti, voda ju je spodnesla in v veliko naglico hitela z njima dalje. Nesrečni lastnik si je ruval lase, vse je drio vkup in kričalo. Sreča pa je hotela, da je zanesla de-ročja voda vola doli nekje na breg in kmet si je oddahnil. — Miklavžev večer, ki ga je priredila tuk. žen. podr. CMD, je prav lepo uspel. — Tatvine na Miklavževem sejmu v torku 4. t. m. so bile prav obile in predrzne. Nekemu Topličanu se je strgalo žrebe, zaostalo med množico sejarjev in izginilo. Okoliški kmet prodaja kravo in se pogaja s kupcem, pokaže na ob njem stoječo kravo — pa je ni. Nekateri trdijo, da je izginila kot žrebe, drugi pa pravijo, da se je krava odvezala in jo sama mahnila domov. Videli so jo baje na več krajih. Bralerjeva dekla iz Bučne vasi je s sejo grede tudi sledila neki sivi kravi, ki jo je kar sama maha'la po cesti. Pri železniški zapori v Bršljuni je kravo prišla in jo gnala domov v Bučno vas. Dala je baje klicati in oznaniti, pa se nihče ne zglašil. V trgovini Appe v Kandiji je neka ženska zmaknila ruto, vredno 80 Din, ki jo je pa, zasačena, takoj vrnila in to urno odkurila. — Pretep na sejmu seveda ni izostal. Se ne 20letni Markovčev Lole iz Orčevja je sunil z zaprtim nožem svojega tovariša za uho, da je bil slednji takoj ves krvav. Interventirala je žandarmerija. — Tatlica, o kateri smo že poročali, da je izpraznila Skabernetovo hišo od pritličja do 2. nadstropa in bila zasačena na kolodvoru, je obiskala še več družin v

mestu in ne brez uspeha. Za to svoje delo je dobila na sodnji teden dni strogega zapora okradene družine pa svoje reči. — Zganje so kuhali pri Laščenovih v Stopičah. Laščenova Mica se je bele kapljice toliko privoščila, da se ji je v želodcu »vžgala«. Vpila je in besnela, njen oče pa je šel klicati požarno brambo, naj gre gasiti. Pokasil so ubogi Mici njen ogenj s svežim mlekom, naker je Mica še en dan v postelji premišljevala o čudnem učinku bele kapljice.

— Celjske novosti. Zopet novodenj. V sled neprestanega deževja so vode Savinja, Voglajna in pritoki zopet prestopili bregove ter zalili polja in travnike. Škoda je že od zadnje povodnji ogromna. Če deževje ne poneha, grozi zopet težka nesreča našim krajem po naraščajoči vodi.

— Mestno gledališče. V torku večer se je v našem mestnem gledališču pod režijo g. Železnika vpriporila pred nabito polnim gledališčem ljubzenska komedija »Prinček«. Izšlo se je prav dobro v popolno zadovoljnost občinstva. Igra se ponavlja jutri v nedeljo izven abonementa. — Miklavžev v Celju. Miklavžev večer, praznik mladine, se je tudi v Celju prav veselo obhajal. Zvečer je bilo mnogo rajanja po mestnih ulicah, koder je hodil Miklavž s svojim spremstvom. V veliki dvorani Narodnega doma se je popoldne vršilo obdarovanje otrok, zvečer pa običajni Miklavžev večer Narodne čitalnice.

V četrti pa je nastopil Miklavž v Kinodvorani v Sokolskem domu v Gaberju, kjer se je vršilo obdarovanje revnih okoliških otrok. — Ustanovitev oblasti noga odbora Rdečega križa. V sejni dvorani mestnega magistrata se je v petek zvečer vršil sestanek vseh celjskih društev, namenjen propagandi Rdečega križa. Predsedoval je župan dr. Hrašovec. Po prečitanih pravil in podanju potrebnih informacij se je sklenilo sklicati tekoni dveh mesecev ustanovni občni zbor za oblastni odbor.

— Mariborske novosti. V preteklem tednu je umrlo v Mariboru 7 oseb in sicer 4 moški in 3 ženske. — Nočno lekarniško službo ima prihodnji teden lekarna »Pri Zamorcu« v Gosposki ulici. — Deželosodni svetnik g. dr. Anton Muje, član mestnega občinskega sveta (JDS), je prijavil svoj izstop iz državne službe, ker se posveti odvetniškemu poklicu. — Sokolska župa priredi nocoj ob 8 uri zvečer v Gotovci dvorani sokolsko telovadno akademijo. — Od pomladka Rdečega križa v proslavo narodnega ujedinjenja dne 1. t. m. prireditelj mladinski koncert je dal 5000 Din čistega dobička v prid revnim učencem mariborskih šol. — V pisarni ravnateljstva mariborske moške kaznišnice se vrši 27. t. m. ponudbena licitacija za dobavo mesa, 28. t. m. za dobavo svinjske masti in lesa, in 29. t. mes. za dobavo usnja. Ponudbe je na dan licitacije med 9. in 10. uro predložiti predsedniku licitacijske komisije. Licitacijske prične vsakokrat ob 10. uri. — Telovadni učitelj I. G. iz Ljubljane se je predstavil raznim osebam v izmišljenih svojstvih in jim tako izvalil večje zneske. Bil je aretiran in izročen sodišču, ki ga je sedaj obsojilo na 6 mesecev težke ječe.

— Najelegantnejši božični dar je umetniška slika ali kip. Strokovno združenje jugoslov. oblikujočih umetnikov daje proti vpošiljavji znanke za odgovor brezplačne informacije glede umetniških naročil vsake vrste za celo državo. Adresirajte: S. U. J. O. U. Ljubljana, Tehn. srednja šola.

— Opozorilo. Tovarna čevljev Peter Kozina & Co. je izdatno znižala dasedanje cene v vseh svojih detajlnih trgovinah. P. n. občinstvo naj se v lastnem interesu posluži te prilike.

— Pere in svetilnica se je v Kolodvorski ulici št. 8 kar najlepše.

— Zahtevajte povsod našo domačo kolinsko ciklorijo, izvršten pridelek za kavo.

— Sokolski vestnik. Sokolsko društvo Ljubljana II priredi danes, v soboto dne 8. decembra, ob pol 8. uri zvečer v veliki dvorani Narodnega doma telovadno akademijo, pri kateri nastopijo vsi društveni oddelki. Po telovadnem nastopu zabavni večer s plesom.

— Iz društvenega življenja. Akademikom! V nedeljo dne 9. decembra ob 12. uri se vrši v zbornici univerze protestna skupščina celokupne akademске omladine na univerzi v Ljubljani proti nastopu beograjske policije, ki je dne 25. novembra t. l. s puškimi kopiti in potegnenimi sabljami batinala in pretepala beograjsko akademsko omladino in ji zasedbo univerze zabranila vstop na univerzo, kamor se je hotela zateči pred nevarnim postopanjem beograjske žandarmerije. Akademiki! Udeležite se protestne skupščine polnoštevilno, da na ta način branite avtonomijo naših univerz! — Obravnava se bo tudi kršenje avtonomije zagrebške univerze, kjer je o priliki volitev v Jugoslov. podporno društvo udra policija na univerzo. — Meddruštven odbor.

— Kino »Ljubljanski dvor« igra samo še danes — soboto krasno družabno pustolovno dramo v 6. dejanjih »Zgrešeno življenje«, v glavni vlogi filmska diva Anita Berber. Slike v I. dejanju nam predstavljajo naravne, zelo krasne planine, ki so za hribolazce prav posebnega užitka — ostala dejanja se vrše na Dunaju in vidimo slike dunajskih parkov in javnih poslopj. — V nedeljo, pondeljek in torku se predvaja izredna komična veseliga »Fatty-levi svatje« z najboljšim svetovno znanim filmskim komikom Fatty Arbuckle. Ime tega komika jamči vsake mu gledalcu najboljši užitek in veselje, zabavo.

Sport in turistika.

— Klub kolesarjev in motociklistov »Ilirija«. — Danes, v soboto dne 8. t. m., ob 10. uri 30 min. se vrši »slavoslovna seja« v srebrni dvorani hotela »Union«.

— Danes ob 19. uri velika veselica v proslavo 10-letnice kolesarske »Ilirije« v dvorani »Mestnega doma«. Godba, ples, šaljiva pošta itd. — Vstopnina 8 Din. Za dobra jedila in plačo je preskrbljeno.

Novosti iz Primorske.

— Iz Idrije poročajo, da so morale zapustiti Idrijo zadnjega novembra šolske sestre, ki so skozi 8 let za malo plačo oskrbovale idrijski otroški vrtec, v katerega je pohajalo vsako leto nad 100 otrok. Ker jim vlada ni hotela priznati italijanskega državljanstva, so se morale z žalostnim srcem izseliti. Otroški vrtec in gospodinj-ski tečaji, katere so oskrbovale in vodile šolske sestre, so bili zlasti v povojni dobi za Idrijo velike važnosti. Seveda Italijani hočejo, da bo otroški vrtec, ki ga je v Idriji ustanovila »Lega nazionale«, poln otrok, in če hočejo to doseči, morajo v prvi vrsti izprazniti slovenski otroški vrtec. S tem, da so iz Idrije spravili šolske sestre, so to dosegli, toda vprašanje nastane, če bodo z italijanskimi otroškimi vrtci dosegli to, kar nameravajo. Upajmo, da ne.

— Zopet nekaj novega za slovenske sodnike. Poleg raznih drugih ukazov in namigljajev so dobili slovenski sodniki po Primorskem zadnje dni ukaz, da morajo na pristojno mesto poročati, kakšno je njihovo politično prepričanje.

— Društveno življenje na Primorskem. Podružnica šolskega društva v Skednu ima v nedeljo dne 9. t. m. svoj občni zbor, na katerem bo volila novega predsednika in nov odbor in reševala razna važna šolska vprašanja, ki so se pojavila zadnje čase vsled vladine protislovenske politike. — Slov. čitalnica v Dornbergu bo v nedeljo ponovila na splošno željo občinstva izro »Dekle z biseri«, katero je društvo prvič igralo pri nabito polni dvorani in je skoro ravno toliko ljudi vsled pomanjkanja prostora moralo oditi. — St. Jakobski čitalnica v Trstu pa bo priredila jutri v nedeljo skrbno pripravljeno Miklavževu prireditelj.

Jugoslovenska Matica.

— V Moravčah je bil dne 2. decembra protestni shod proti nasilju Italijanov nad našimi brati v Primorju. Shod je priredila podružnica Jugoslovenske Matice. Shod je otvoril predsednik podružnice g. Cerar, ki je po kratkem pozdravu oddal besedo profesorju Zrabičju iz Ljubljane. V jedrnatih besedah je orisal profesor Zrabič vse trpljenje naših bratov in ves barbarizem Italijanov. Protestni shod je sijajno uspel in dokazal, da čuti tudi naše kmečko prebivalstvo z brati tam preko. — Popoldne je priredil učiteljski zbor v Zadružnem domu šolski mladini Miklavžev večer. Miklavžev večer je bil posebno pomenljiv vsled lepega govora prof. Zrabičja, ki je poljsnil navzočim otrokom in staršem pomen 1. decembra. Po govoru se je razvila prosta zabava in je ves večer sijajno uspel Moravčec so se tako vnovič izkazale kot zaveden naroden kraj.

Celjska porota.

Celje, dne 7. decembra.

ZLORABA URADNE OBLASTI.

Danes v petek se je pričela razprava proti carniku Evgenu Grünwaldu in tovarišem radi zlorabe uradne oblasti. Sodnemu dvoru predseduje dr. Bračič, votanta sta dr. Nendi in dr. Novak. Zapisnikar: Senica. Obtožence zagovarjajo dr. Kalan, dr. Božič dr. Orožen in dr. Hodžar. Obtoženec Evgen Grünwald, carnik iz Celja, nadalje: Rafael Löwy, starinar v Banjaluki, Izak Finzi, agent v Sarajevu, Izak Baruch, starinar v Banjaluki, in Izak Löwy, agent v Sarajevu. Dvorana je nabito polna. Evgen Grünwald je kot carnik celjske carnišnice zlorabil uradno oblast ter povzročil državi občutno škodo s tem, da je odprenil v dobi od 10. do 23. avgusta 1923 na celjskem kolodvoru 18 nepregledanin košar in kovčkov z monopolnim blagom, med temi 6 košar cigaretnega papirja in 7 košar saharina med raznim manufaktur-nim blagom. To blago je bilo vredno več milijonov kron. Za to neocarljeno odpremo si je dal plačati od Rafaela Löwyja, Izaka Finzija, Izaka Barucha in nekega Mayerja 100.000 kron in zlato uro, čeprav za poslovanje ni bil upravičen. Omenjeni so dogovorili to zlorabo uradne oblasti namenoma. Grünwald je izročil odkupnino deloma Rafael Löwy, deloma pa Izak Baruch in Finzi, ki je v ta namen posodil Rafaelu Löwyju 40.000 K. Izak Löwy pa se doslej neizgovarja vsoto. Rafael in Izak sta poskušala 23. avgusta zapeljati tudi policijskega komisarja Ivana Tkaliča v Zagreb, k zlorabi oblasti z nasvetom, naj bi jima proti nagradi 120.000 K izročil zaplenjeno blago. Seveda brez uspeha. Obdolžene Grünwald priznava delanje v polni meri, tako da se je lahko ugotovilo tri slušaje zlorabe uradne oblasti. Obtoženci nastopajo zelo samozvestno. Zagovarjajo se različno. Deloma priznavajo, deloma pa se zapletajo v protislovja. Senat je stavil 14 vprašanj. Razprava se bo nadaljevala še pozno v noč. O izidu bomo poročali v prihodnih številkah.

Podpirajmo bedno dijaštvo!

Vremensko poročilo.

„Jutranje Novosti.“ — Ljubljana, dne 7. decembra 1923.

Kraj	Čas	Zračni tlak	Zračna temper.	Veter	Oblačno 0 — 10	Padavine mm
Ljubljana	7	758.7	4.2	jug. zap.	dež	14.6
Ljubljana	14	760.1	2.7	brezv.	snež	
Ljubljana	21	762.5	2.2	sev. zap.	megla	
Zagreb	7	757.1	5.0	brezv.	dež	19.0
Beograd	7	757.0	5.0	„	„	19.0
Dunaj	7	759.0	1.0	sev. zap.	snež	16.0
Praga	7	761.3	0.0	„	megla	1.0
Inomost	7	759.2	1.0	brezv.	obl.	4.0

Barometer: višji

Temperatura nižja

Izpred sodišča.

DVA PRETEPAČA.

V bližini Preserja sta napadla Joze Gregorka in Anton Grmek tovariša Jožeta Silve in Jakoba Kobija s koščki in pu poškodovala po glavi in po rokah. Obsojena sta bila vsak na 3 dni zaporu in morata plačati stroške in bolečine. Oba sta se pritožila, češ da je pomota, in da onadva nista bila takrat niti zraven. Ker pa sta ju oba poškodovanca spoznala, pri čemer odločno vztrajata, je bil njun priziv zavujen.

— Razprava proti Paskiževu in Thierrju je bila v četrti prekinjena. Zanimanje za to razpravo se je nekoliko poleglo in ni vsaj več takšnega razburjenja, kot je bilo prvi dni. V razpravni dvorani so se zadnje dni svetili tudi prazni sedeki. Večinoma prevladuje med gledalci ženski svet. Tudi na hodnikih pred razpravno dvorano, kjer je bilo začetkom izvršenih v gneči več žepnih tatvin, zadnje dni ni bilo mnogo ropovidežev. Splošno mnenje je, da bo razprava končana tekoni prihodnjega tedna. Kdaj bo izrečena obsodba, se še ne ve.

Dopisi.

— Iz Notranjih gor nam poročajo: Kakor bi živeli ob morskem obrežju, tako je bilo v južno smer od naše vasi vse pod vodo, ki je zajela tudi dve hiši v taki višini, da je odtekal skozi okna. Železniški most pod katerim drži cesta na Podpeč, je bil do polovice v vodi in cesta seveda vsa preplavljena. Malokdo pomni tako velike povodnji. Ker so poljski pridejki pod streho, nam jih voda ni mogla odnesti ali uničiti, kar nam je vsekakor v samo srečo. Letina je bila splošno dobra, ali živila so kljub temu draga, kar občutijo najbolj ljudje, kateri nimajo najmanjše njivice. Tudi z drvi se siromak težko preskrbi za zimo, saj stane kubični seženj 1350 kron, kar je pač pretirano drago, saj se v Ljubljani dobe po tej cen, ako ne boljši kup. Takašnji kmet dobro živi. Glavni njegovi dohodki so v živinoreji in pa v gozdovih. V dobrih letinah mu pa tudi polje marsikak tisočak v hišo prinese.

Borzna poročila.

Beograd, 7. dec. Devize. Dunaj 0.1242—0.1245, Budimpešta 0.465—0.48, Bukarešta 44.50—44.75, Zeneva 1543—1545, London 386.50—386.75, Milan 383.75—384, Newyork 87.75—88, Pariz 477—478, Praga 258—258.50, Sofija 66—67. Valute. dolarj 87—87.50, romunski lej 43—43.15.

Zagreb, 7. dec. Devize. Dunaj 0.1240—1250, Budimpešta 0.47—0.48, Bukarešta 46.50—0.48, Italija 383.50—384.50, London izplačilo 386.25—387.25, London ček 385—386, Newyork ček 87.50—88.50, Pariz 472.50—480, Praga 257.75—258.75, Svica 1540—1550, Varšava 0.003—0.004, dolarj 86.50—87, francoski franki 467.50—472.50, rumunski lej 40—0. ital. lire 378—380.

Curih, 7. decembra. Newyork 573, London 25.02, Pariz 30.75, Milan 24.85, Praga 16.75, Budimpešta 0.0305, Bukarešta 2.95, Beograd 6.475, Sofija 4.32, Dunaj 0.008075 avstrijske krone 0.008075.

Praga, 7. decembra. Dunaj 4.58, Berlin 7.775, Rim 14.975, avstrijske krone 4.62, italijanske lire 148.25, Budimpešta 17.275, Pariz 185.25, London 150.50, Newyork 34.45, Curih 603.75, Beograd 39.05.

Dunaj 7. decembra. Devize. Beograd 804—808, Berlin 14.70—15.30, Budimpešta 3.67—3.77, Bukarešta 3.61—3.63, London 309.30—310.30, Milan 307.9—3.91, Newyork 70.935—71.185, Par

Jul. Zeyer :

Gompači in Komurasaki.

(Japonski roman.)

(Nadaljevanje.)

»Prišla sem domov,« je nadaljevala, »pokleknila sem pred svoje častite starše in jim vse povedala. Sedaj šele sta prvič v naši nesreči oba zastokala: »Nesrečno dekle, njena besnost te pogubi! Zbeži, zbeži, midva bova sama prenesla njen srd!« Bila sem pobita. Videla sem prepad, na katerega rob sem privedla svoje starše. Sedaj ni bilo najmanjše nade več v njihovo rešitev. Oblaki nad njihovim obzorom so vedno bolj temneli, vedno bolj grozili. Niti misliti nisem mogla več in starši so v strahu zame, kakor v omotici vedno le ponavljali: »Zbeži, zbeži!« Šla sem na vrt, v duhu v sobi me je dušil. Tam pod drevesom je stala, kakor da jo je poslala usoda, sosedka, trda, a pravična žena, katere celo življenje je bilo samo dolga borba z nesrečo. Govorila je z menoj o pogubi, ki grozi naši hiši, in rekla slednjič: »Časi, ko so otroci vršili do skrajnosti svojo dolžnost napram staršem, so že davno minuli. Dandanes ne živi več otroška ljubezen. Preje bi se bila deklica na tvojem mestu prodala, da bi pomagala staršem.« Udarila sem se z dlanjo po čelu, v moji duši je bilo svetlo. Da, tako je velevala dolžnost! Toda kako naj uresničim svoj nagli sklep? Žena je menda uganila moje misli. »Rodbinska zadeva me kliče v Jedo,« je rekla in uprla zvedavo svoje oči vame. »Kdaj pojdeš?« sem vprašala. »Danes zvečer.« »Pojdem z vami — toda niti besede o tem, kar sva govorili!« Prikimala mi je in jaz sem poiskala svoje starše. »Oče,« sem rekla in srce mi je umiralo v prsih. »Oče, ljuba mati — bojim se kneginje. Ah, ko bi smela zbežati!« Na obrazu sem jima čitala težke misli — mislila sta, da ju hočem zapustiti iz sebičnega strahu v najtežjih trenutkih, toda nista se izdala niti z besedo, poljubljala sta me, me blagoslovljalo in vzkljknila: »Zbeži!« Rekla sem jima, da gre naša sosedka v Jedo in da pojdem z njo. Starši so me skrivali prav do večera, ker so se ball, da bi me mogla kneginja

zasledovati. K večeru sem odšla s sosedo zdoma. O, Gompači, kako bolešno je bilo slovo! Ah, starši so mislili, da bežim iz strahu, jaz pa jim nisem smela povedati, da grem zato, da bi se zanje žrtvovala, da hitim iz ljubezni do njih še v nekaj hujšega, nego v smrt! Ah, Gompači, kako bridko, kako bedno je človeško življenje!

Zakrila si je oči. Tiho je bilo v sobi.

»Tako si torej padla v prepad sramote brez pomoči, brez prijatelja!« je rekel mračno Gompači in si z nohti raztrgal prsi.

»O, iskala sem ga, iskala sem prijatelja!« je vzkljknila deklica. »Ko me je pripeljala naša sosedka semkaj, v to hišo, ko sem se na pet let prodala za vsoto, ki naj bi rešila moje častite starše, tu se je še enkrat uprla moja duša z vsemi silami proti mojemu početju. »Ne,« sem vzkljknila. »No, to ne more biti! Nimam pravice, da bi se prodajala, nisem svoja, ampak last ljubljene moža; Gompači je moj gospod, njegova je moja kri in moja duša!« Tu mi je prišlo zopet na misel, da se nisi vrnil, da si name pozabil, da me torej ne ljubiš več! In to je bila najbridkejša ura. »In on živi tu, morda ne daleč!« sem kriknila. »On mi bo pomagal, četudi je morda ugasnila njegova ljubezen do mene!« Prosila sem jih, da bi mi dali nekoliko ur za premislek. Storili so mi po volji. Zapomnila sem si ime onega moža, ki si ga rešil v brlogu razbojnikov. Našla sem njegovo hišo. Vedela sem, da bom tam izvedela zate. »Tudi če me ne ljubi,« sem si mislila, »mi bo pomagal iz usmiljenja!«

»Gorje!« je vzkljknil Gompači, »mar nisi nikoli dobila skrinjice, ki sem ti jo poslal po glumaču An-chinu, ki mi je trdil, da je tvoj sorodnik?«

»Oh, dobri An-chin nas je obiskal in dal mojemu očetu svoje skromne prihranke. Res, govoril je o neki skrinjici, ki mu jo je nekdo izročil zame, toda vrgel jo je proč, ker je menil, da skriva čare...«

»Nesrečnik!« je vzkljknil Gompači. »V tej skrinjici je bila tvoja denarnica, ki bi bila gotovo zadostovala, da bi bili rešeni vi vsi!«

»O, moj Gompači, torej si vendar mislil name? In dobri An-chin mi ni povedal, kdo mu je izročil to skrinjico! To nam je bila nepojmljiva uganka! In

morda je bilo tudi pismo v njej, besede zvestobe in ljubezni? Jaz pa sem mislila, da si me pozabil!«

Kako nežno ga je objela in kako bridko si je očital v duši pri njenih besedah!

»Ti si šla torej v hišo mojega dobrotnika?« je vprašal, da bi preglušil strašno bol v svojem srcu.

»O, in teple so me, ko sem rekla, da iščem tebe, in ko sem jim v svoji preprostosti povedala, da prihajam iz Josivare — takrat še nisem poznala popolnega pomena te strašne besede... In tvoj dobrotnik me ni spoznal, moj glas pa ni prodrl skozi njihov vrišč in jaz nisem mogla objeti njegovih kolen, nisem mogla prositi milosti, ker je preklinjal tebe, ko mi je rekel, da si zbežal iz mesta z neko ženščino, da ti grozi smrt, če se vrneš! O, Gompači, bila sem obupana, vrnila sem se sem, kupčija je bila sklenjena in jaz sem ostala. Sosedka se je vrnila domov, moj oče je rešen, moja mati ve, da nisem zbežala iz strahu, da sem šla za grozno dolžnostjo, da sem žrtvovala strašno žrtev!«

Gompači je molčal, a njegova duša je bila kakor gost oblak in srce mu je krvavelo. Kako vse drugačna bi bila njegova usoda, ko bi ga ne bila zapeljala njegova norost in smešna ničemurnost, njegova pohlepnost po denarju in prazni slavi v zvičajne mreže užajane Hotaru in preračunljivega Mubare!

Od bolesti se je zgrudil po tleh, mislil je, da umrje, deklica pa je klečala zraven njega in ga tolažila in njene oči, kakor oči golobice, so bile polne solz, ki jih je izželo sočutje z njim, ne pa njena lastna beda.

»In ti si živela tu v teh peklenških mukah!« je vzkljknil in si z nohti raztrgal lice. »In ti nisi umrla, ti nisi nasilno končala svojega izdanega in zavrnjenega življenja!«

Tu se ji je zamračil obraz, vzela je nož in rekla:

»Vidiš, prijatelj moj in tolažnik. Ne samo enkrat je bil blizu mojemu utripajočemu srcu, ne enkrat samo sem bila pripravljena h krvavemu činu. Včasih se strese cela Josivara kakor od groze, godba utihne, luči kakor da ugašajo, lahkomišelnost besede umirajo na ustnih, smeh se izpreminja v napol potlačeno ihtenje: dogaja se tako, kadar pri-

teče temna kri obupane samomorilke izpod zaprtih vrat njene pozlačene kletke in potrka grozna vest o tem kakor ponočna pošast na naša okna. Tu stopi zgled te zadavljene žrtve nam vsem ostalim kakor prikazen odrešenja pred dušo in nas vabi in vabi... Toda odgnala sem doslej migljaje sladkega odrešenja... Prodala sem jim to telo za svoje starše, njihovo je in ne več moje... Ne morem razpolagati z njihovo lastnino! Moja duša pa je svobodna... Ta je letela za teboj v mislih in sanjah, ta ni smela oditi v sinjino in v neskončnost, kjer ne bi našla tvojih sledov!... Vedno sem upala, trdno sem verovala, vedela sem, da te še enkrat uzrem, moj dragi, in zato sem živela!...«

(Dalje prihodnjič.)

„Vesna“ Brata Pohlin i. dr.
tvornica vlasnic, kljukic, rinčic
za čevlje, kovinskih gumbov
i. t. d.

Ljubljana I. poštni predal št. 126.

Sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo.
Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

Bičevniki.

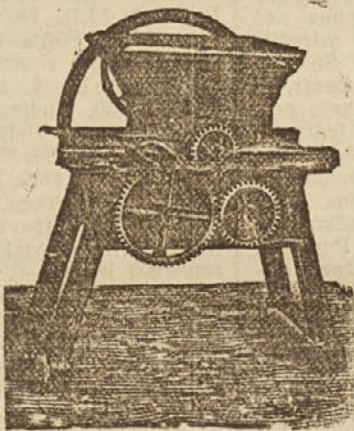
Navadni gladki, politirani, pleteni. Edina tvornica v Jugoslaviji, ki izdeluje bičevnike iz pravega koprivega lesa.

V najkrajšem času bova montirala najmodernejše stroje, da bodeva lahko postregla cenj. odjemalcem v vsaki množini po najnižjih cenah.

Prva jugoslovanska tvornica bičevnikov

Ogrin i Peric,
Laverca pri Ljubljani.

Poljedelski
stroji
Mlini
Žage
Gatri
Lokomobile
na bencin
sesalni plin
in paro
Motorji
Opekarne

Lastna livarna
železa in kovin

Krožne peči
Stroji za
cementne
izdelke
Vsakovrstne
sušilnice
Transmisije
Mlinsko
kamenje
umetno in
naravno

K. & R. Ježek, Maribor.
Centrala: Blansko (Č. S. R.).
Zahtevajte prospekte in ponudbe!

Kašelj, prehlajenje grla in hripavost
odstranjujejo najboljšje
Kaiserove prsne karamele
z zaščitno znamko „Tri Jele“.
Dobivajo se povsod!
„RAVE“, d. d. Zagreb.

Šentjanški premog

vseh vrst, popolnoma čisto opran,
nudi po lastnih cenah premogov-
nika v celih vagonih pošiljkah

prodajni urad
šetjanškega premogokopa
And. Jakil, Ljubljana
Krekov trg 10.

Gamaufovo umetno gnojilo za cvetlice

je izborno učinkovito sredstvo, katero omogoči rastlini do izredno bujne-
ga razvoja in vzbudi v cvetu mnogo intenzivnejšo nianso barve. Cena
zavoju Din 3.—. Razpošilja društvo

„Vrtnarska šola“ v Kranju.

Stalna zaloga: Herzmansky, Korsika, Urbanic in drogerija „Adria“.

Zimske suknje

priporoča po ugodnih cenah oblačilna industrija

A. Kunc, Ljubljana,
Gospodarska ulica 7

PRATIKA
Z. A. D. E. C. O
NOVOST
ZA LETO
1924

Slike narisal akad. slikar M. Gasparl.
Besedilo zložil Tone Gasparl.
Krasno umetniško in literarno delo
za mladino
Je izšlo koncem novembra t. l.
v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne
v Ljubljani.

Cena po Din 25.—, v luksuzni izdaji
po Din 30.—.

Poštnina posebej po Din 1.— odnosno
za luksuzno izdajo po Din 1:50.—, za
inozemstvo dvojna poštnina.

Naročila sprejema

Zvezna knjigarna,
Ljubljana, Marijin trg 8.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavnica: Din 60.000.000. Rezerva: Din 32.515.000

Podružnice:

Bled Jesenice Metković
Cavtat Korčula Prevalje
Celje Kotor Sarajevo
Dubrovnik Kranj Split
Eicegnovi Ljubljana Sibenik
Jelsa Maribor Zagreb

Amerikanski oddelek.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wlen, Zadar.
FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta,
Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Jugoslov. importno in eksportno podjetje
ing. Rudolf Pečlin

Stroji za vsako industrijo, lesno in kovinsko; pol-
jedelski stroji in orodje; lokomobili in motorji:
vseh vrst stiskalnice; veletrgovina železa za
stavbene in konstrukcijske svrhe. — Tovarna
poljedelskih strojev, livarna za železo in
kovine F. FARIC izdeluje vse predmete iz litega
železa v vsaki množini in velikosti točno po mode-
lih, armature iz medij in kovin za vsako potrebo.

Maribor, Trubarjeva ulica 4.
Telefon Interurban šte. 82.

PO ČU
dovito nizkih cenah kupite
letos

volneno blago
za ženske in suknjo za moške
obleke, kakor tudi vso drugo
manufakturno robno v vele-
trgovini R. Stermeckl,
Celje. Trgovci engros-cene.

Radi splošnega pomanjkanja denarja treba povsod
štediti ter je dolžnost vsakega, da se pelje v Celje
in poskusi enkrat kupiti v veletrgovini R. Stermeckl.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUZNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica šte. 1

KAPITAL in REZERVE DIN 17.500.000.—.

Izvršuje vse bančne posle najtoč-
neje in najkulantneje.

Brzojavi: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjica
Meža-Dravograd
Ljubljana (me-
njalnica v kolo-
dvorski ulici)

Ernest Denis in Jugoslovenci.

Ernest Denis je bil profesor na Sorbonni in ustanovitelj Instituta za slovanske študije v Parizu. Ta veliki francoski zgodovinar je posvetil svoje življenje delu za Slovanstvo. Kolikokrat so mu očitali doma, da je zaslepljen srbofil in slavofil. Toda objektivni učitelj se ni dal ustrašiti, neumorno je propagiral idejo slovanske solidarnosti, ki pa naj bi bila le predstopnja od narodnosti k človečnosti.

Predvsem za časa svetovne vojne je uporabljal svoje znanje slovanskega sveta in zveze s češkoslovaško in jugoslovensko emigracijo za to, da je kot publicist neutrudno deloval in navduševal Francoze, naj vstajajo v svojem pravičnem boju, ki jim bo prinesel lažjoro zmage, podjarmljenim narodom, Čehoslovakom, Jugoslovencem in Poljakom pa težko pričakovano svobodo.

Dovoljno zahvalo pa Denis ni dobil za svoje znanstveno in publicistično delovanje. Ni bil izvoljen članom akademije, kot njegov rival Louis Leger. Baje pa zato, ker je bil protestant in ker je včasih preostro pisal. Kar se tiče prvega, je očitek silno krivičen, kajti Denis ni bil noben verski fanatik, nasprotno ravno v verskih zadevah je bil tolerant duh.

Ko je za časa mirovnih pogajanj priredilo društvo »Foi et vie« (Vera in življenje) vrsto predavanj o osvobodnih narodih, je Ernest Denis govoril o Čehih, naš pariski poslanik Vesnić pa o Srbih.

Največje veselje je pa imel Denis, ko se je uresničila njegova srčna želja in se je ustanovil Institut za slovanske študije v Parizu. Na žalost je prejel legel v grob, predno je začelo to njegovo delo rasti in procvetati. Ta Institut ni mogel lepše proslaviti spomina na velikega pokojnika kot s tem, da je izdal letos kot drugo knjigo svoje znanstvene zbirke zbrane spise Denisove o Jugoslovenih z naslovom »Od Vardara do Soče«.

Iz te knjige razvidimo globoko Denisovo ljubezen do Jugoslovenov. S kakim navdušenjem brani naše pravične zahteve napram italijanskemu imperijalizmu! Njegov ideal je bil svobodno sklenjen dogovor med Italijo in Jugoslavijo, s sodelovanjem velikih zaveznikov, ki bi dal obema narodoma popolne meje in enotnost naroda, v smislu kot je Renan definirar narod.

Nas Slovence pred vsem zanima njegova v tej knjigi ponatisnjena kritika Krekove knjige o Slovencih, ki je izšla 1. 1917 v francoskem prevodu

* Ernest Denis: Du Vardar à la Sotcha. Edition Bossard, 43, rue Madame, Paris, 1923.

Jasnovidec.

Za proslulo Madame de Thèbes, ki je baje uspešno prerokovala mnogo svetovnih dogodkov, je nastopil v Parizu nov bistrogled, profesor Raymond, nekak Nostradamus, avtor prerokovanj »Centuries«. Že lani je slutil dogodek tekočega leta: zasedbo Poruhirja, vrtoglavoštni Etna na Siciliji, potres na Japonskem, smrt predsednika Hardinga in še mnogo kaj, kar se je izpolnilo. To vam je tiči!

André Laphin, sodrnik pri »Intransigence«, ga je poprašal o dogodkih leta 1924. In Raymond je odprl preroka usta: Nemci bodo plačali svoje dolge, ne samo v blagu, temveč v gotovini. Renanija postane neodvisna ljudovlada in Rusija prosi za vstop v Društvo narodov. Poincaré ostane vsaj še eno leto na krmilu, volitve privedo Zbornico bolj na desno, nego je današnja. In naš »kvara žugón« napoveduje

Iz življenja naših dobrovoljcev.

Osja.

(V spomin Josipu P. iz N. na Dolenjskem.)

(Konec.)

Ko je nekoč že tretji dan oral ledino daleč od vas, tam spal v »zemljanki« na kožuhih in odejah, položenih na puštinjsko in močvirnato posušeno travo, jedoč, kar si je prinesel s seboj in pripravil vsakokrat zvečer pri ognju, in se veselil na sobotni dan, ko bo zagledal smehljajočo se Katjo na pragu, in na njen sladki poljub, glej, kdo se z vrom urno približuje po polju? Spoznal je Katjo in onemel skoro od veselja.

Bilo je že pozno popoldne, zato je brez ugovora odpeljal svoje konje k jaslin pod kolibo in jim natresel sladkega ovska, ko ga je poklicala, naj ji pri- le pomagal.

Z nasmehom mu je naznanila, da je pripeljala hrano zanj in krme za konje, ker pa je že pozno, mora prenočevati pri njem, jutraj pa se odpelje.

Z vidno radostjo je sprejel to novico in začele so se priprave za čaj in večerjo; nanasel je iz bližnjega gozda suhih brezovih vej, tako da je kmalu zagorel velik ogenj, kamor je Katja pristala čajnik z vodo.

Po skromni večerji v družbi z dedico, ki bi mu jo zavidal kralj, je Osja pripovedoval svoji družici o pastirskih ognjih, ko je pasel krave, o jesenskem žaru nočnih bukovih gozdov v svoji do- novini: obtemni jo okoli pasu je sedel

(Ivan Krek: Les Slovènes, traduit de l'allemand par A. U. — Paris, Alcan, 85 str.)

Pisatelj najprej pravi, da so Nemci med vojno kmalu uvideli, da brez sodelovanja Slovanov ne bo lahko do- seči končne zmage in da so se začeli zato skušati približati polagoma slovanskim plemenom, ki so jih do takrat hoteli na vse načine uničiti. Treba je bilo zblížiti Slované in Nemce, razpr- šiti predsodke, ki so jih imeli Nemci napram Slovanom. To se je pa dalo le s pomočjo knjig, ki bi Nemcem razlo- žile, kdo so Slovani. In tako je g. Krek, kranjski poslanec v Reichsratu in eden glavnih voditeljev slovanske katoliške stranke, napisal za Nemce knjigo o Slovencih. Toda ni imel sreče. Čeprav se je z malo izredno ponižnostjo potru- dil, da se umakne temnim vprašanjem, mu je vendar knjigo cenzura zapleni- la. (Op. Izšla je bila pri založniku Die- derichsu v Jeni v Nemčiji.)

Ker so bili nekateri Čehi silno hvali- li to delce, ga je Denis prečital v francoskem prevodu. Toda pravi, da ne more deliti njih mnenja in da ni po- polnoma zadovoljen z njim. Predvsem prevod ni preveč dober, nekateri stav- ki so prav nerodni, drugi pa nerazum- ljivi.

Nato nadaljuje:

»Knjiga g. Kreka ne vsebuje ničesar privlačnega: precej slabo je sestavlj- ena in vse preveč izgleda kot članek, spisan za besednjak. Vem, da je v ta- kem slučaju naloga pisatelja, ki nas hoče spoznati z narodom, o katerem skoraj ničesar ne vemo, še mesta ne, kje se nahaja na zemljevidu, težavna in delikatna. Kako naj napravi na čita- telja utis intenzivnega intelektualnega življenja, ne da bi podal mnogo imen; toda ta imena, ki ne povedo ničesar, se izgube v temni množici in ne puste no- benega sledu v spominu. V propagand- ni knjigi, ki je določena za široko ob- činstvo, pisatelju ni treba, da je popoln, in če je spreten, bo izbral samo glav- no; brez uveljavljanja bo pa izpustil pi- satelj drugega reda, in če bi bili tudi nje- govi najboljši prijatelji. Omenil bo sa- mo nekaj imen, ki res kaj predstav- ljajo. Nasprotno pa bo skušal orisati z natančnimi potezami redke izvoljence, ki jih omenja, analizirati njih glavno delovanje in podpri bo svojo sodbo z navedbo dokazujočih citatov.«

Kdor bo neki dan napisal v kateri- koli svetovnem jeziku knjigo o nas Slovincih, z namenom, da seznanijo tu- jece z nami, z našo zgodovino in našimi kulturnimi stremiljenji, bo moral uva- ževati to Denisovo kritiko.

Dr. P. V. B.

Društvo narodov in grško-italijanski spor.

(Od dr. Jazara Markovića. Cena 5 Dinara, »Narodna Samouprava« a. d.)

V Beogradu je imel bivši minister in poznani profesor-strokovnjak dr. La- zar Marković predavanje o društvu na- rodov in o grško-italijanskem sporu. To predavanje je sedaj izšlo v posebni knjižici.

Predavanje za nas ni zanimivo samo za to, ker podrobno opisuje dogodke v društvu narodov ob priliki omenjene- ga spora, temveč tudi za to, ker je iz njega razviden pomen društva narodov v splošnem in za našo državo posebej in pa zato, ker je razpravljanje tega spora pred društvom narodov v precej- šnji meri tudi vplivalo na reševanje re- škega vprašanja.

Uvodoma knjižica na kratko omenja organizacijo in delovanje društva nar- odov. Nato preide na naš zunanepolitič- ni položaj ter oriše cilje naše države, ki jih konkretizira kot organiziranje na- rodnihi sil na znotraj in sodelovanje z našo narodno kulturo na zunan v med- narodnih odnosih. Naš zunanepolitič- ni položaj se je po vojni temeljito izpremenil, kajti iz male Srbije je na- stala velika kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev z 600 km morske obale. Nadalje ima naša zunanja politika zelo težke naloge z ureditvijo naših odnoš- ajev s sosedi. Najtežji so naši odnosi z Italijo, dalje z Bolgarsko. Zelo neugodno je za nas, da na pomoč Rusije, nekaj močne zaščitnice Slovanstva sedaj ab- solutno ne moremo računati.

Nato preide dr. Marković na samo razpravo o grško-italijanskem sporu pred društvom narodov ter že uvoda- ma omenja, da je postopanje Italije ta- koi spočetka omajalo zaupanje javnosti, ki ga je imela dotedaj v društvu nar- odov. Iz celega predavanja dr. Markovi- ča kakor iz celega poteka dogodkov pred forumom društva narodov izhaja z nepobitno jasnostjo, da je bilo posto- panje Italije v njenem sporu z Grčijo popolnoma neupravičeno, samovoljno in proti vsem mednarodnim načelom.

Italija je zahtevala od Grčije, kate- ro je delala odgovorno za znani umor italijanske delegacije na grškem teri- toriju, zelo pretirano satisfakcijo. Grčija je pristala na satisfakcijo, v kolikor ita- lijanske zahteve niso kršile grške suve- renitete. Italija je odgovorila na to grško izjavo z zasedbo Krfa, pri kateri so padle tudi človeške žrtve ter je ime- la celo toliko drznosti, da je označevala ta akt svojega neverjetnega imperija- lizma z »pacifističnimi merami«. Grčija je nato kot odgovor predložila zadevo društvu narodov v razsojo. Tu pa Ita- lija ni hotela priznati pristojnosti društva

narodov za razsojo spora. Mnenja vseh držav sveta, ki so včlanjene v društvo narodov, so se strinjala z mnenjem an- gleškega delegata lorda Roberta Cecila, da je društvo narodov pristojno za raz- sojo nastalega konflikta, ki bi zamogel povzročiti novo vojno. Poleg tega je iz- javil lord Cecil na seji društva narodov, da ne more razumeti, kako je mogoče, da se najde na svetu država, ki si upa označevati zasedbo tujega ozemlja, ki se je izvršila nasilno in celo z nedolž- nimi človeškimi žrtvami, kot »pacifisti- čen« akt. Tudi v tem so se strinjali vsi zastopniki včlanjenih držav v društvu narodov.

Italija pa je trdovratno in uporno vztrajala na svojem čudnem stališču ter se je sklicevala na konferenco am- basadorov, ki je med tem prevzela za- devo v razpravljanje. Vendar bi Italija gotovo propadla, da ni naša podpora v Franciji. Francija, katere odnosi z Italijo so zelo dobri, ni hotela dopustiti diplomatskega poraza Italije, zato se je protivila angleškemu stališču ter na ta način pripomogla, da je ušla Italija silnemu diplomatskemu porazu, ki ji je že prav resno pretel.

V nadaljnjem opisuje dr. Marković, kako se je končno rešila ta zadeva ter navaja vprašanja, ki so postala aktu- alna vsled omenjenega spora in ki jih društvo narodov še ni rešilo. Končno pa opisuje dr. Marković tudi stališče naše delegacije na teh sejah društva narodov. Naša delegacija je stala na stališču popolne in izključne pristoj- nosti društva narodov, torej je pritr- dila naziranj Anglije in večine držav. Toda naša država ni v svetu društva narodov, zato ni bilo formalnih govo- rov z naše strani, na drugi strani pa je vplivalo še nerešeno reško vprašanje, da je bila naša delegacija precej rez- virana. Ona ni hotela, da bi izgledalo njeno zadržanje kakor da je pod vtisom italijanskega diktata, niti se ni hotela aktivno vmešati v spor, ki so ga imeli drugi razrešiti. Nas je najbolj zanimalo reško vprašanje in zato smo ocenjevali refleks grško-italijanskega spora z ozi- rom na to vprašanje. Takoj smo spo- znali, da si bo Italija po dogodkih pred društvom narodov radi svojega spora z Grško precej premislila, podvzeti slično mero tudi na Reki, zlasti še zato, ker je odjeknila zasedba Krfa zelo ne- povoljno po vsem svetu. In res si Ita- lija ni upala zasedi Reke, mi pa smo izrabili ugodno priliko in ojačili naše stališče v reškem vprašanju z regi- striranjem rapalske pogodbe pri dru- štvu narodov.

Aeronavtika.

Doslej je 18 držav, 15 v Evropi, 2 v Ameriki in 1 v Aziji, ki imajo oficijelno or- ganizacijo zračne plovitve. Baltske deže- le: Estonija, Letonija in Litvanija, Finska in Švedska premorejo 25–30 avlono- v oz. hidroavlono- v. Na Norveškem je to število dvojno: 30 aparatov za vojaško zrak- o plovbo, 20 za pomorsko. Na Madžarskem je bila za boljše dobe močna vojaška avlanka; civilnih letal imajo Madžari kakih sto. Na Poljskem obstoji zgolj vojaško le- talstvo z 200 avlono- v. Slično so razmere v Braziliji, kjer bo na novo osnovana bo- ja zrakoplovba razpolagala z 250 stroji. Na Japonskem je aeronavtika skoro iz- ključno pomorska, blizu 500 avlono- v s 300 izvežbanimi privodniki. Za Rusijo nimamo zanesljivih podatkov. Oficijelno bi bilo 70

eskadrilj s poprečno dvema letalom, to pa zgolj v vojaške svrhe; za rdečo propaga- ndo: tako je tudi prekukuška Francija leta 1702. osnovala vojaško aerostacijo, z na- menom, da bi baloni »metali oklice po de- želah, ki jih obvladujejo podrepani samo- slinikov«. Nemčija teoretično ne sme po- sedovati vojaške avlaviatke, ali težko jo je nad- zirati. Vse kaže, da si talno naroča letalne stroje v Švici, Italiji, Nizozemski, kjer so se nastanile nemške tvrdke; za Rusijo je to nedvomno dejstvo.

Na Španskem vlada partikularizem. Vojaška, pomorska in civilna zrakoplovna so odvisne vsake od svojega ministrstva, brez vsakršnega spolnega organa. Podobno je v Zedinjenih državah, razen da je civilna avlacija povsem neznanatna; uporablja se edino za prenašanje brzojavke. Sicer se je sklepalo, da bi se za vse tri panoge ostva-

rilo skupno Vzdušno ministrstvo, a do da- nes je stvar še pri sklepu.

V Franciji se 4 ministrstva vtkajo v aeronavtika vprašanja. Vojno, pomorsko in kolonijlsko morajo skrbeti vsako za svoj zračni promet, četrti (javna dela) se bavi s civilno zrakoplovbo in izvršuje splošne zadaje vseh ostalih zrakoplovnih panog. Tako proučuje vse aparate, ki jih od njega zahtevajo ta ministrstva, skrbi za gradnjo vseh aeroplanov, opravlja meteorološke posle itd.

V Italiji se je nedavno osnoval visoki komisariat za aeronavtika, pod vodstvom ministrskega predsednika, ki si silno pri- zadeva za razvoj zračne plovbe.

V Belgiji je vojna aeronavtika dalek- jašja od civilne, obe pa sta podrejeni mi- nistrstvu narodne obrambe.

V Angliji poznajo zračno ministrstvo, ki obsega pet vodstev: vojaške in morna- riške zračne sile, civilna zrakoplovba, zrač- ni posvet, letniški oddelki, finančni odsek.

Zadnjih šest držav ima znatno zračno brodogradnjo.

Trgovsko zrakoplovstvo se razprostira čez ves svet. Neko angleško poročilo ugo- tavlja, da ima pri tem Francija rekord daljav.

—Založnik se išče. Georges Lorin, avtor pesni »Paris-Rose«, bi rad našel založnika, ki bi mu natisnil to delo v 451.000 iztisih. Zakaj pa toliko? Ker je neki lahkotni spis dosegel naklado 540.000 izvodov, češ: »Dokazati bi bilo treba, da je Francoz, ki se je pravkar opijal, zmogel iztreznitve, t. j. vzpo- staviti npravnstveno raznovesje (dodatna tisočina bi bila za treznost!)«. V tej zbirki so zbrani odmevi zadnje vojne, večne vojne: ljubavi, duhovne vojne itd.

—Taine. Francoski pesnik napoi grškega pokolenja, Jean Moréas, se je šetal po Luksemburškem vrtu v Parizu ob sijajnem vremenu. Vendar je bilo še malo ljudi. Kar ugleda pred seboj sivo- bradelega gospoda, ki se je bližal drevju, trgati zelenjavo in jo raztreseno sprav- ljati v žep. Moréas pristopi k stražniku in ga vpraša, kdo je neki ta starina. »Oh, to je gotovo kak norec, ki prihaja včas- zarana sem in kvari rastline.« Ta »včas- nik« je bil Hipolit Taine, eden največjih filozofov prolejšega stoletja.

Cvetica, ki zaduhti, ko umre.

Znanka naših vrtov in parkov je vsled modrih cvetov priljubljena koša- rica Ageratum mexicanum. Dokler ta rastlina živi, nima nobenega posebnega vonja. Če pa pogine (bodisi, da se po- suši ali pa zmrzne, ali če jo izpostavi- mo vroči zračni kopelji) razvija čudo- vit prijeten vonj po kumarinu, oni snovi, ki jo ima naš prvenec (Waldmeister) in višnja.

Živi listi te cvetice nimajo v sebi nobenega kumarina, ta nastane šele po njih smrti. Snovi, ki so v živih rastlini ločene, se strnejo v momentu, ko rast- lina gineva in dajo povod novi tvorbi, tu n. pr. kumarina.

Podobno je z različnimi kislinami in alkalijami v kemičnem laboratoriju. Dokler so tekočine hranjene ločeno, se ohranijo, kot take. Čim jih pa zmeša- mo med seboj, nastanejo nove reakcije in z njimi nova telesa.

Služaj te cvetice (Ageratum) ni osamljen. Tudi sad vanilije ima v zre- lem stadiju komaj opazljiv vonj. Čudo- vit vonj po vanilijah dobi šele po smrti, ko se tvori dragoceno dišečij vanilin. Sedaj nam bo tudi jasno, zakaj diši sen- tako prijetno, medtem, ko trava sploh ne vonja, ali pa vsaj čisto malo. V od- mrli travi se ločene snovi zopet pome- šajo, uvažajo nove reakcije in tvorijo nove snovi n. pr. kumarin in druge prijetne vonjave.

D. B.

* Ker potiče iz Meksike.

dek, dragi; začele so se mu tresti no- ge, srce s mu je krčilo, da je čutil ostre bolečine, glava pa je postajala tako prazna, kakor da ni v njej kapljice krvi. Zdela se mu je, da nekam pada, zgubil se je v nekem temnem praznem prostoru. Padel je na tla, ljudje so ga odnesli v drugo sobo.

Ko se je Osja zopet zavedel, je bil jasen dan. Odprl je oči in čutil, da sedi nekdo ob njegovi postelji. S tilnim gla- som je poklical: »Katja!« toda nje ni bilo, ampak mamica njena in njegova.

Marija Andrejevna se je nagnila k njegovemu obrazu in mu zašepetala: »Katja spi, kaj želiš, Osja?« Bala se mu je povedati vso resnico in si je skrivaj otirala solze, kajti Katja je zaspala v večnem snu.

Osja se je ozrl okoli sebe in čudno se mu je zdela, zakaj je pri belem dnevu v postelji, zakaj plaka Marija Andre- jeva, čutil je namreč, ko se je nagnila k njemu, da ji teko solze, in zakaj Kat- ja še sedaj spi.

Hotel je vstati, da zve resnico, toda glava mu je omahnila na blazino.

Zaprli je oči in z napetjem vseh du- ševnih sil je skušal obuditi spomin na neki strašni dogodek iz sna. In res, spomnil se je.

Marija Andrejevna je gledala v nje- gov izmučeni obraz, videla spremembo v njem in glasno zajokala.

Spomnil se je tedaj Osja, da je ne- kje videl Katjo ležečo nepremično, hla- dno in okoli nje je bilo polno tujih lju- di. Jasno mu je bilo, odprl je oči, po- gledal na Marijo Andrejevno, hotel je vprašati, toda jezik mu je bil kakor

znajmenja, ki jima je naznanilo, da umr- leta kmalu eden za drugim. Več nista zrla v nebo, ampak njegove oči so is- kale dvoje lepših modrih zvezdic, ki sta se v bleisku nebeskih lesketali pod črni- mi obrvmi.

Skrivnostno nebo je razgrinjalo nad njima in nad vso zemljo svetel plašč, iz katerega je zrla tisočero oči. Katja se je bala teh oči, ki so prodirale v nje- no notranjost, pa si je zaželela noči zemljanke, kjer bi nanjo nikdo ne gle- dal.

Kakor peresce jo je prenesel iz ro- snatega nočnega hlada in jo položil na ležišče iz suhe trave, pogrnjene s koža- mi zverjadi.

Kakor da sta vstopila v ozračje za- kurjene kopalnice so dihala tla in stene vlažno in omamljivo toploto; razgreta kri se jima je še bolj razognjila. Krep- keje so se prizele ustnice na ustnice, vsaka žilica je trepetala v njunih tele- sih. Njegova roka je gladila mehke nje- ne lase, njene zaprte oči, goste obrvi, razpaljeno lice, bežala po razgaljenem vrtu, po okamenelih grudih k nogam in začutil je drhtečo nagoto njenega te- lesa, razkrlj je tajnost ljubezni...

Postala je njegova žena daleč od ljudi in njihovih oltarjev v svetišču na- ravnega. Tiho je hltela, ustnice moža pa so poljubljale roso z oči. V rahlem obje- mu sta se utrujena izgubila v bajnem svetu.

Zardelih lic in povešenih oči, se je Katja zjutraj poslovila od milega druga, kateremu je darovala vse zaklade; ven- dar bila je prav trdno prepričana, da jih bo ta hranil kakor najdražji biser.

Vse dni do sobote je živel Osja v sladkem opojenju, kakor da bi oral z nebeskimi konjički na rajskih planja- vah. Zavedal se je, da je Katja na veke njegova.

Ko je prišel sobotni večer s polja do- mov, mu je Katja padla okoli vratu in se zjokala. Ivan Petrovič in Marija An- drejevna sta spoznala, da sta se na- šli njuni duši in telesi in blagoslovila sta ju.

Moj prijatelj je pomolčal, kakor da bi nabiral moči, da prekoraci žalostni del svoje zgodbe. Za trenotek je zopet nadaljeval s tresočim se glasom:

Hitro so minule ure sreče; brezčut- no valovje matuške Volge ju je ločilo, življenje pa je izgubilo zanj vsako ceno.

Ko je na Binkošti odpeljal Marijo Andrejevno k njeni sestri in se drugi dan vrnil domov, je našel ljubljeno Katjo ležečo nepremično na postelji; oble- ka je bila strgana raz nje, vsa premo- čena, nečesanih, mokrih las. Priprte oči so strmele v strop; klical je svojo Kat- jo, preljubljeno, premilo, toda vse za- stonj. V njenem obličju je bilo nekaj tu- jega, odurnega, kakor da bi ne bila ona, ki ga je ljubila. Zaklical je v ta znani in nepoznani obraz: »Katja, golobčica, vzdrami se in prebudi me iz groznih sanj!« Toda ona ga ni slišala, ni odgo- vorila.

Mahoma, ga je pa kakor blisk pre- šnila misel: »Katja je mrtva« in tedaj je, kakor kadar blisk ožari trenutno vso okolico, spoznal in vedel vse. Vedel je, kaj pomenijo hladne roke, mrtve oči; kmalu ne bo več videl njenega obraza, ne bo za več klical: »Osja, moj zoloh-

Posteljaši.

Na Dunaju si čisto srečaval vrsto ljudi, nazvanih »Bettgeher«, ki jih je bil v ljubljanskem »Času« pred nekoliko leti nekoč imenoval »spanjarje«. Ti sirotniki so bili čez dan brez stana, samo čez noč so hodili v tesne izbe, ki so po dnevu služile majhnim obrtnikom za delavnice. Danes dobite take nočevalce tudi v Ameriki, kjer divja kakor pri nas stanovanjska stiska. Razen tega je draginja pomagala ustvariti takšen tip ljudi: v Novem Yorku se je ponekod stalinarna popetnajsterila. Ker se pa bedniki ne dajo radi opetnajstati, se organizirajo bolj in bolj v društva, kjer se čredijo v počitku: vsakdo sme spati osem ur v določeni stanici, potem pride druga podstata na vrsto, nato tretja. V hiši s 14. sobami biva 42 oseb v treh redih po 8 ur. Ako so vnesli tudi Masarykovi podaniki, se utegnejo bodriti z znanim češkim geslom: »Osm hodim práce, osm hodim ožirat se, osm hodim spat«, t. j. 8 ur dela, 8 ur žrtja, 8 ur spanja.

— Največja tiskarna na svetu. Imajo jo seveda Zedinjene države; to je Curtis Publishing Co. Ustanovil jo je bivši raznašalec dnevnikov Cyrus Curtis, ki si je sčasoma nabavil star tiskarski stroj za 2½ dolarja. Nekoč je bil že prisiljen likvidirati, a se ni dal oplahiti. Začel je iznova in prišel do takega blagostanja. Poslednji stroj je bistveno različen od prvega: dolg je 41 m in je stal 300.000 dolarjev, blizu 30.000.000 dinarjev po današnji valuti. Danes veljajo njegove delavnice nad 8 milijonov dolarjev.

Več opic!

Gojimo opice, pravita zdravnik Dartigues in Baudot, seveda ne čeških »opic«, ki bi se jim reklo pri nas »opit« se, temveč šimpanze, katerih intersticielne žleze služijo za pomlajevanje ljudi. Omenjena praksa, potrjujoč opažovanja doktorja Voronova, obžalujeta, ker so antropoidne, človeku slične opice tako redke. Zato je Carde, upravitelj francoske zapadne Afrike, prepovedal loviti in preganjati repate četveroroške po vsej naselbini. In pred meseci je Pasteurjev zavod poslal v zahodno Afriko doktorja Vilberta, da bi ondi ustanovil farmo, pristavo velikih opic. To zakupno zemljišče se sedaj osnavlja ter ureja. Opica, ki je pred vojno stala 1.000 do 1.500 frankov, vrže danes do 6.000 fr. Pa še po tej ceni jih je težko dobiti.

— Prohibicija in lekarna. Najbolj vneti pristaši alkoholne prepovedi so v Ameriki apotekarji. Saj imajo edini pravico prodajati opojne pijače. Brez okolišev si moreš preskrbeti pri njih merico vina in viskyja, ki je potrebna za človeški organizem. Vstopiš in ukažeš seveda ne: »Lekarnar, en manhattan!« marveč: »Gospod, prosim lek 104.« In vsakdo razume. Na Španskem, kjer so preosnove na dnevni red, je župan v Puerto-Realu, ki dobro pozna aneriške razmere, prepovedal točiti alkoholne pijače v svoji občini. Odločen korak, ki bo gotovo prijal Direktoriju. — Pomniti pa je, da je ta »piščalkarski« načelnik po zasebnem zvanju — lekarnar.

— Iz dežele rekordov. V Ameriki pride 100.000 razporok na leto, to je ena na vsake 4 minute. To je rekord. Istotam se izreče po ena ločitev na deset zakonov. To je drugi višek. Nadalje štejejo tamkaj 12.000 oženjenk pod 15 leti in 100.000 zakonskih ženic, ki še nimajo 17 let. To vam je tretji rekord. Sodnik Thomas vidi v tej prezgodnji zrelosti grožnja za narod. Toda ni povedal kakšna je ta nevarnost. Škoda! Kajti v državah, kjer se ljudje ženijo le malo in kasno, si delajo iste temnogledne opazke.

KURJA OČESA
odstrani v štirih dneh
zajamčeno
BURGIT
Tekom 16 let milijonkrat preizkušen.
Dobite ga v
lekarnah
drogerijah
in zadeon
trgov.

BURGIT & m. b. H., Frellesing (Bayer).

THE REX Co,
LJUBLJANA.
TELEF. ŠT. 268 INT. GRADIŠČE 10.
Litografični papir.

Pisalni stroji, potrebšnine itd.
Mehanična delavnica
(popravljalnica)
LJUBLJANA
Šelenburgova ul. 6/1.
L. Baraga.

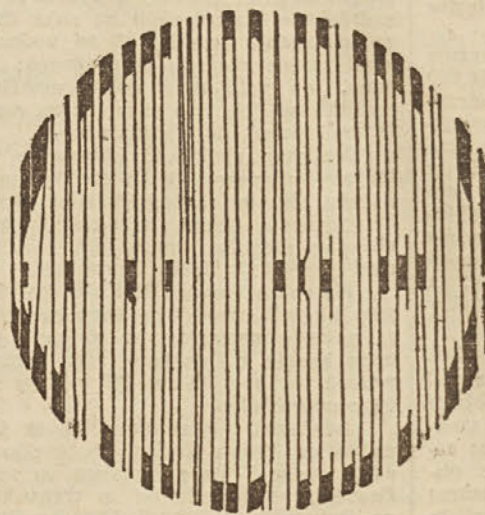
Obnovite naročnino za
„Jutranje Novosti“.

Kar Vi hočete,

to je Elzafluid. To pravo domače sredstvo, katero prežene Vaše bo-lečine! Poizkusna pošiljka Din 28.-

Lekarnar Eug. Feller,
Stubica Donja, Elzatr. 357,
Hrvatska.

VELIK NATEČAJ!

Kaj pomeni
ta slika?

Za pravilno rešitev smo določili 20 nagrad v skupni vred-nosti Din 3.400.—.

Pogoji!

- 1.) Vsaka oseba v državi S. H. S. se lahko udeleži rešitve, vendar samo z enim odgovorom.
- 2.) Rešitev se naj pošlje potem dopisnice reklamnemu oddelku tvornice Zlatorog — Maribor. Naveden naj bo časnik in na-tančen naslov.
- 3.) Vse rešitve morajo biti do 15. decembra pri nas.
- 4.) Ako dobimo nad 20 pravih rešitev, bodo se nagrade žrebale.

Nagrade so sledeče:

I. nagrada:	Din 500.—	v gotovini	Din 500.—
II. "	" 300.—	"	" 300.—
III. — X.	" 200.—	"	" 1600.—
XI. — XX.	" 100.—	"	" 1000.—

Skupno . . . Din 3400.—

Nagrade se bodo razdelile še pred Božičnimi prazniki. Imena onih, ki so dobili nagrade, bomo objavili na tem mestu.

Tvornice ZLATOROG preje C. Bros, MARIBOR.

Zastrupljajte podgane

z novoizumljenim,
sigurnim

ratolom

Dobi se v vseh lekar-nah in drogerijah. Izde-luje oddelek Ratol Ve-terinarije kemične d. d. Zagreb, Bijenička c. 21.

Vedno zadnje novosti
SAMO
Šelenburgova ulica 3
GRICAR & MEJAC.

Trboveljski

premog in drva

ima stalno v zalogi vsako množino

Družba „ILIRIJA“ Ljubljana,

Kralja Petra trg 8. Tel. št. 220.

Cenjene dame in gospodje!

Izvolite se potruditi k trdki Brata Brunskole, konfekcija in specijelno modno krojaštvo, Ljubljana, Židovska ulica 3. Tam se izdelujejo vsakovrstne obleke in toalete, obračanje in moderniziranje vsako-vrstnih oblek.

Cene delu in oblekam znatno znižane. Stranke, ki prineso same blago, se jim isto-tako postreže.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para.
z davščino vred.

Krojaškega pomočnika

prvovrstnega, za fino delo, iz Ljubljane ali bližnje okolice in vajenca sprejme takoj Josip Rojina, Ljubljana.

Pletarica

pridna, za ženske jope in vsa-kovrsne pletenine išče primerne službe, če mogoče takoj. Naslov v upravi lista.

Prodajalka

dobro izveščana, z že daljšo prakso se takoj sprejme v vele-trgovino. Ponudbe na poštni predal 44, Celje.

Več sto delnic

Ljubljanske kreditne banke pro-dam. Več pove dnevni portir hotela »Union«, Ljubljana.

Halo!

Najvišje cene plačam za stare obleke, perilo, čevlje, pohištvo itd. — Dopisnica zadostuje; grem tudi na dom.: A. Jurečič, Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje 31.

Nov angleški tečaj

za začetnike, direktna metoda, začne za 8 do 10 oseb rojena Angležinja z dolgoletno učiteljsko prakso, dve uri na teden: 7 dinarjev ura. — Javiti se pri Miss Farler, Pražakova ulica (nova Toeniessova hiša, III. nadstropje) med 2. in 3. pop.

Gospodje

se sprejmejo na hrano opoldne in zvečer. Poljanska cesta 8/1.

Kontoristinja

zmočna vseh pisarniških del z večletno prakso se takoj sprejme v veletrgovino. — Ponudbe z vsemi navedbami in zahtevno plačo na poštni predal 44, Celje.

Vino

pristno ljutomersko in haloško lastnega pridelka letnikov 1921, 1922 in 1923 vedno v zalogi v kleti vinogradnikov V. Baebler in drug. v Ptuj. Razpošilja se od 300 litrov naprej.

Tovarni Nipič v Mariboru.

Na Vašo željo Vam prav radi potrjujemo, da ste po našem naročilu izvršili in montirali v našem podjetju 2 Toplodarja in sicer enega v stavnici na lončeno peč, drugega pa v strojni dvorani na železno peč. Oba funkcioniirata zelo dobro, ter se tudi na kurivu znatno pozna. Pripravljeni smo kakemu even-tuelnemu Vašemu interesentu, če želite tudi pokazati, kako da funkcionira. Mariborska tis-karna, d. d. Maribor. Naroča se: Jugometalija, Ljubljana, Kolodvorska ul. 18 ali R. Nipič in drug, Maribor.

Šivilja

išče dela na dom. — Naslov v upravi lista.

Trame, deske

antene, hmeljevke vseh dimen-zij kupi vsako množino proti takojšnjemu plačilu. Ponudbe pod »Bottonbois« na upravo lista.

Večja množina

suhega lesa »Cerber«, rozanega 80 m 50 mm dimenzije napro-daj pri Jakobu Trobec, Kozarje 6, p. Dobrova.

Stare „Negative“

fotografske plošče kupi v vsaki velikosti in množini Kuno Franc, fotografski atelje, prvi domači zavod za povečanje slik, Ljub-ljana, Wolfova ul. 6.

Meblovana soba

v Ljubljani se odda solidnemu gospodu. Naslov v upr. lista.

Utenec

iz boljše hiše za steklarsko obrt se sprejme pri trdki Alojzji Pauschlin, Ljubljana, Wolfova ulica 6.

Pozor!

Kupujem po najvišjih cenah stare obleke, čevlje, pohištvo itd. Pridem tudi na dom. Drame Martin, Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje 20.

Priporočilo.

Z ogrevalnimi aparati Toplodar, ki ste jih postavili v moji ka-varni, sem vsestransko zado-voljen. — Prištedijo mi mnogo denarja, kuriva in nesnage ter grejejo v splošno zadovoljnost zato jih zlasti mojim tovaršem, kavarnarjem in restavratierem toplo priporočam. Aleksander Klešič, lastnik Velike kavarne in predsednik Zadruga gostilničarjev in kavarnarjev, Maribor. — Naroča se: »Jugometalija«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 18 ali R. Nipič in drug, Maribor.

Posestva od 8 do 178 ora-lov z živim in mrtvim inventarjem od 300.000 kron dalje.

Vila, takoj prosto stanovanje.

Žaga, mlina z lepim posestvom. z lesno trgovino in pe-karno.

Vila s 13 strankami, blizu kolodvoru pod ceno, velik promet, trgo-vine, najemnine, pekarije, tovarne, premogovnik, grajske prodaje Zagorski, Ma-ribor, Barvarska ulica 3.

Akademik

oženjen, več vseh pisarniških del, več jezikov, išče primerne službe za takoj. Naslov pove-uprava.

Toploška

tovarna pločevinastih škatej

J. Pleško
Ljubljana

Karlovska cesta štev. 2

Zadnje novosti

v filcu in velourju, kakor tudi moderniziranje na najnovejše modele pri-poroča tovarna slamni-kov in klobukov

Franc Cerar,
d. o. z.

Domžale.
Podružnica Celje,
Gosposka ulica št. 4.

Gradbeno podjetje
Arhitekt

V. Krainer & Ko.,

Jesenice.

Stavbna vodstva:

LJUBLJANA, DOMZALE,

ZAGREB.

zvršuje privatne in indu-strijske stavbe, proračune načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

GRADBENO PODJETJE

ING. DUKIČ IN DRUG

LJUBLJANA, Bohoričeva ul. 20.

Največje za božič

napravite svojim dragim z naku-pom prvovrstnega pisalnega stroja

ki ga dobite na obroke

pri

The Rex, Ljubljana

Gradišče 10. Tel. 268.

Vse kar prinaša

DANAŠNJA MODA

za dame in gospode,

razstavlja 8. in 9. DECEMBRA

P. MAGDIČ, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

ŠIVALNE
STROJE

EXCELLA

najfinejši izdelek kupite najceneje
pri trdki

J. GOREC

Ljubljana, Palača Ljubljanske kreditne banke.

➡ Za Božič in Novo leto 10% popusta.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

Št. 1. I. Albreht: Ranjena gruda, povest, broš.	Din 12	vez.	Din 17
2. R. Murnik: Na Bledu, povest . . .	16	"	22
3. I. Rozman: Testament, ljudska drama . . .	12	"	17
4. F. Milčinski: Fridolin Žolna, humor. . .	8	"	13
5. C. Golar: Poletno klasje, izbr. pesmi . . .	20	"	26
6. Dr. Lavo Čermelj: Boškovičev nauk, broš.	16	"	23
7. Utva: Andersenove pripovedke, broš.	12	"	17
8. Gaboriau: Akt št. 113, roman . . .	22	"	28
9. Fr. Veber: Problemi sodobne filozofije . . .	25	"	30
10. I. Albreht: Andrej Ternouc, povest . . .	6	"	11
11. P. Golia: Peterčkove poslednje sanje . . .	12	"	17
12. Fr. Milčinski: Mogočni prstan, nar. prav. v 4. delj.	12	"	17

Cene se razumejo brez poštnine.

ZVEZNA KNJIGARNA - Ljubljana, Marijin trg 8 in po vseh knjigarnah.